Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дешз ● ЕРА, 14 АВГУСТ, 1980 ШУ. ● № 97 (6327). ● Мах 2 кепиг.

МИШТА КХОАЧАШДУ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Иттлагlча пятилетна тlехьхьара шу а дерриге пятилетна а чакхьяла бlе бутти ах бутти мера ха йиса- яц, цудухьа хlана къьастта лоархlаме хет цlаьнха бахча лаьхъага юхехьамар, ца дакьр фуд тахнар, хlара бригада, цех, фабрика, завода коллективо тlа- йица социалистически декхараш, шене йоацаш, кхоа- чашделга Iалашдар.

Ер пятилетка дlайолаьча гlоне республика про- мышленноста; транспорта, гlишлонъю, юрта боаха- на къахьегамхой «Хlара балха дениа — дикаьа Знак», «Тlехьебусараш боацаш бе болх» яхача деши- тагlа шерра яхь йоарнаьь къахьегаш хьабахнаб. Ерригсоюзан, Ерригроссийски яхь [illegible] рах Нохч-Гlалгlайчения, цуй столицана город Грознена, къаьст-къаьстача районашта КПСС Централни Комитетен Советски [illegible] дега совгlаташ тийнад.

Цу дакъье кхоачаш хурба ламна хет алхха мехк- даьтта даькъо даьха толамаш хьоадича. Июль бутт чакхбоалаш «Iаьржа дошув» даккхара задани кхоа- чашъярах рапорт делар «Грознефть» объединене. Ер шу чакхдалалехьа хланал совгlа 4,1 миллион тонн мехкдаьтта даикха дага ба уж.

Иштта толамца кхаченнъе республика дукхаь дукхагlйолча къахьегама коллективашна шоай пачча- хьалкхен планал метлал социалистически декхараш а. Царех я хlаналe шоай кхе шера задамеш кхоачашъя- рах рапорташ денна йола «Промавтоматика» НПО, Ташкалински технологически транспорта управлене, ацетонови завода, дукхаь кхыйола коллективаш. Паччахьалкхенга лаьт дохнара социалистически де- кхараш хlанале кхоачашдаьд Грознески, Шелков- ской, Наурски, Нахьсаренн районий кхаш леладераша.

Цу дерригне бе боегlа мах бу вай, баккьа КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума воа. Л. И. Брежне- ва белгалдеьнкха ма хилара «Чакхдаьнгача шерана коммунизм хьалъеча вай Iоманьй наьхера опыт. Вай балха тlа хьа мел Iайна динадар юццар героде юрт ала а тlоагlа лорадеш леладе деза.

Цунца цхьана критически мах бе беза вай, хала- хете а, боахам лелабара практике а партийни балха тlа а долаш долча дикса дисарий, [illegible] рий».

Цу дакъе де дезараш шортта долаш я респуб- лика партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама органаш. Иттлагlча пятилетне доиккий декхараш тlадисад «Чеченингушвино», «Консерваплодоовощ» яхача объединений, цементни, шекар доаккхача за- водий, Нахьсаренча трикотажни фабрика, дукхаь кхыйолча коллективашта. Уж тlехьъюсеш хилар кхе- таде йиш яц алкха объектийи бахьанийца, дукхаь- ча дакъе цук бахне ба паччахьалкхен задамеш кхоачашъяра де мел эшар ца деш шу чакхдала гарга ма тlорт шоай планашта корректировка елга Iалашдеши хиина цар нулгалхойи специалисташи. Ма дарра аьлча, хlара денна яхар санна шоай балха тlерча торонай, кхоачамий, кхоачамбоацарац хьа- хилара бахьаний анализ еш, гlулакх дикагlа шаь- тlехьдаккхара бокъонца дог лавам хиикабац уж.

Лерттlа вlаштlехьъяккхаяц цу коллективашка социалистически ях, хьалхалатта опыт теркам тlа- бахийта хьаlоевелга и шерра йоаржаелга а Iалашда- дац йоагlаш йола йоакхо яц къахьегамхошта болх хьабара, салаlара, йар моральни материальни бе- зам совбаккхара эша хьалаш хьадара, хlаьта керт- тердар хан-ханнахьа балха итогаш яц, шоаш тlайийду социалистически декхараш кхоачашдара дакьр да- сари фуд хьожаш дайи тlахьожам лоаттабац. Уж дешаш собранешка кlезига дувц цар партийни, проф- союзни организацеша.

Наг-нагахьа мера ца хуле а хlанз а яйслуш я социалистически декхараш, встречни планаш тlайи- яр гlулакх моттийта деладеш йола предприятей, боахамий коллективаш. Болаш ба шоашта низткъаьи доаца е довкхала санна кхоачашдулургдоаца декха- раш тlайидеш бараш а. Цхьайолча организацешна кхьметтел тахан а корордац шоана социалистически декхараш тlадола шиташ, стендаш, уж кхоачашдара коллектив тlахьехаш йола гойтара агитаци, вешаль- таш. Массанахьа Iалашдаьдац хlара болхо шийна тlайица социалистически декхар долаш ший нек- хьосташца ях лелавра бaь барт болаш хулга. Цхьайолча предприятешкара инженерно-технически болхлой оттаьь творчески планаш йоацаш ба.

Продукци махьалъяккхара задаш кхоачашъярах доалаш дац къахьегама овсарле лакхъяр, продукце- га дlадодар кlеангдар, договорни поставкаш хаина- хьа дlакхачийтар санна дола шоай декхараш.

КПСС XXV съезда решенеш, иттлагlча пятилет- ка планаш социалистически декхараш кхоачашдара хlара коллективерча коммунистана бaь организаци- оний, боахама, кхетама болх кlоарген массе оагlонга- хьарен хьахьокхар на да хlанз чакхъювлаш йолча от- четно-хоржамий собраней керттера декхар.

Парте горкомаша, райкомаша дукха ха йоацаш КПСС ЦК июньски Пленума итогаш шоай партийни организацешта хьалхашка латта декхараш яха де- шаш дувцаш пленумаш, активаш чакхъьхай. Долхе- гlулакх сенах латт аьча, из латт цига КПСС XXVI съезда даха на доаттlара накъадахара тlайица реше- неш тlатеlla кхоачашъярах, хlара коллектив, къахье- гамхо ший декхар кхоачашдаь цхьайтталагlча пяти- летке яьккхарах.

Нов. В. В. Ванкина Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялара дола

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Партийни органашка дукхаьча шерашка беркат а доа- лаш болх барах, республика къахьегамхошта коммунисти- чески кхетам луча хьнаре дакъа лацарах, вайча дийна- хьа дехза 60 шу даларца дувзадеиа Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. Ванкин Владимир Васильевича — КПСС Нохч-Гlал- гlай обкома лектора.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный,
1980 шера 11август.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

Тиъаь шийтта шу да Исма- илов Гилане механизатор во- лаш къахьега. Дукха да цу юкъа цо ший «болата говраш- цеь дала лаьтта, кхедаь ялат. Кlезига бац шийгарча опыта- хи говзалахь дlакхебеш цо хьалхехебь кьона механиза- тораш а. Цхьа шу дlадахий- тец Гилане ший план дикка тlехкхоачаш яа из. Иштта толамаш даха а, хlаьта ший декхараш сийлеица кхоачаш- де а Исмаилова низ дlакхоач лаьттанцара къахьетам беза- ши техникацара вахар деза- ши саг хиларах. Даьхено доикха сий даьд хьинар а цо кходеш хьаькали къахьегача механизатора III степене Къахьегама Сийлен ордек а [illegible].

Укх тlехьарча ях шера Грознески района «Совет- ская Россия», яхача колхозе къахьег Исмаилов Гилане. Хьинар ца кходеши беркатен болх беш хьавоагlа из шоай колхоза боахам дегlабоалабе- ча.

Укх деношка шоаш гура- хьа дlадувргдолча ялата ший Т-150 яхача тракторанца лаьт- та кийчдеш воал механиза- тор. Нормагlа ворх гектар яха дезача хlара дийнахьа 12 гектара тlара лаьтта оах Ги- лане. Дийнахьа нормагlа 9 гектара тlа дискаш даха деза- ча 20—25 гектара тlа дис- каш а доах цо. Иштта овсар- ле лакха йолаш къахьег Ги- лане массе а тайпара юрта боахама балхаш деш.

Шерача профилах механи- затор ва Исмаилов. Ялат чу- эца деноц хlатlакхаьчача комбайна тlа хоа из. Укх ше- ра планагlа 180 гектара тlара дао мара хьакха ца дезача 280 гектара тlара ка бола ялат хьекха Юдимар по. «Херсонец-7» яха комбайн ший ика болча трактора тlе- хьа а йийза 150 гектара тlа- ра хьажкlаш чуэца уйла йо- лаш а ва Гилани.

КПСС XXVI съезда ваха ма воаттlара накъавахара шоай колхоза механизатораш- на социалистически яхье а ваьнна къахьегама вахте эт- тав Исмаилов.

СУРТА ТIА: (аьттехьа): Г. Исмаилов, лакхехьа—лаьт- та оахаш латт.

И. ОКАРОВА суртеш.

МЕХАНИЗАТОРИЙ ДЕКХАР

Юрта боахамашкара механизатораш доалъа- раш Iалашдеш боах. Дlадахача кlирагlа рес- публике кийчъяй 7 эзар тонн йол, 23 эзар тонн ча, 800 тонн ба- ца хьоар, 27 эзар тонн силос.

Сонна Iалашдаьча доакъарга хьежача йол шоаза дукхагlа кийч- яй, дукха дукхагlа да кийчдаь ча, сенаж, баь- ца хьоар а.

Йол кийчъяра хьалхе я Грознески Наурски районаш. Цар заданеш кхоачашъяь 70 про- цент. Чах аргlаш дера задаш тlехкхоачашъ- яй Ачхой-Мартанов- ски Веденски районе- ша, хlаьта Грознески Малгобекски районаш яь кхоачашъяь йола боахи.

Республике массана- хьа силос кийчъяш латт. Шелковской райо- на боахамаша 15 эзар тонн кийчъяй из. Цох шера йолча заданех 28 процент хул.

Республике дерригга кийчдаь баьца хьоар 21 эзар тонн да. Цох 10 эзар тонн кийчдаьд Шелковской районе.

Механизатораш торо- яш йолаш ба Iан зама- лахьа мел эша довкъоа Iалашде. Уж декхарий- ла ба тlехьа ца йоалий- таш шоай ханнахьа доа- къара лаьехlа дlайийна культураш чуэца.

ПЛАНАЛ СОВГIА

1979—1980 шерий Iан замалахьа хьайбай продукташ дукхагlа яха- ра кийчъяри дукха рай- онаша лелаьча Ерриг- союзан социалистиче- ски яхь итогех котъ- яьнарг а лаьрхlа, КПСС ЦК, СССР Ми- нистрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота еннай Назрановский района.

Из сий дола толам боаккхача хьинаре къа- хьегаш лаца ма доаттlа- ра дика дакъа лаьцад «Назрановский» совхо- зе Пхьилекъонгий-Юр- тарча Аджигов Мухар- бика кулгалдеча шурий- товарни ферма коллек- тиво. Укх шера ворхl бетта планагlа 2450 центнер дlалла езача хьайбаш леладераша паччахьалкхенна дlаен- най 2620 центнер шу- ра.

Шоашта юкъе социа- листически ях а йоар- жаь овсарле лакха йо- лаш къахьег доаркаша, скотникаша. Доаркашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Айдаева Зайна- ва. Ворхl бетта плана- гlа цхьа эзар кило- грамм шура яьккхай. Ер август бутт чакхбала- лехьа ший укх шерара план кхоачашъе лер- хlаш я Зайнап. Кхо бlаь совгlа килограмм шура хlара ше кхоабача Iаттагара ворхl бет- та планал совгlа яь- кхай яхье шоллагlа моттиг яьккхача Даау- рова Аьсета а.

Шоай декхараш сий- леица кхоачаьдеш хьа- боагlа цу фермера скот- никаш Оздоев Махьмад, Магомедов Махьмад-На- иб, Айдаев Аюп. Дог лазаш цар хьайбашта гlулакхош дарах тlехь- тlехьагlа алсамйоалаш латт царгара хьайбак- кха продукци.

Совхоза Аьлтий-Юр- тарча ферма доаркашта юкъе яьржача социали- стически яхье хьалхе яьккхай Мальсагова Маккас. Укх шера пла- нагlа 1800 килограмм яккха езача цо хlанзле хlара Iаттагара 2057 килограмм шура яь- кхай, 1778 килограмм шура яьккхай хlара Iат- тагара шоллагlа моттиг яьккхача Цечоева Ле- дас. Кхоалагlча мотта- те йолча Солсанова Маржана 1598 кило- грамм яьккхай.

Хьинар ца кходеш къахьегаш доаркаш ба совхоза Нахьир-Кертер- ча отделене а. Царех цхьа я Сагова Марен. Шера план 1600 кило- грамм йолаш цо хlанз- ле яьккхай хlара Iатта- гара 2079 килограмм шура.

А. СУЛТАНОВ.

БАЛХАШ СИХДАЬД

Укх шера шоаш кхедаь баьцадаараши соми чуэцаш боахк Грознерча «Родина» совхоза къахьегамхой. Плана- гlа 9500 тонн баьцадаарши 4500 тонн соми паччахьал- кхенна дlачудала безаш ба уж. Еррига шоай торонаш шамашкен арабаьнаб совхо- зарцагl а яьха кхашкен бе- за болхлой. Царна новкъос- тал деш ба Грознера «Ме- дик» яхача отрядера ях бlаь студенти Москвера Гагарин- ски районера виъ бlаь гаргга дешархои. Совхоза болхлоша санна хьинар ца кходеш къа- хьег цар а. Хlанзле паччахьалкхенна дlачуденнад цхьа эзари ворхl бlаьи тонн гаргга баьцадаараши ворхl бlаь сов- гlа тонн соми.

Шаккхе а тайпа даараш дlачудалара укх шерара пла- нии толаме кхоачашъе лерхl совхоза болхлоша. Баьцадаа- раш леладеча бригадашта юкъе яьржача социалистиче- ски яхье хьалхе йоахаш хьа- йоагlа КПСС члена Солныш- кина Антонина Дмитриевнас кулгалдеш яр. Планагlа 1397 тонн баьцадаараш дlадала де- зача цар хlанале дlачуден- над 390 тонн, хlаьта наргаш дlачувлара плен 191 процент кхоачашъяьй.

Ворхl бригада я совхозе сом кхебеш. Царна юкъе яьр- жача социалистически яхье хьалха я КПСС члена Ису- пова Таисия Петровнас кул- галдер.

Дика шофер

Цхьаккха а гlулакх ханна- хьен дизаам чакхдаккха йиш яц шофераша дика болх беш ца хуле.

Кхо шу совгlа ха я Евлоев Хьусена Сунженски района «Победа» цlерагlча колхозе шофер волаш хьинаре къа- хьега. Цу юкъа цо хьахье- хаш ше дикагlча оагlорахьа- ра. Вlу да хьожабеш даньа лоац цо машин тоаеча, цунна ший ханнахьа технически об- служивани еча. Лораеш ле- лаю Евлоева шай грузовик мухьаш тlадолаш ше дlа-юха ухача хана.

Хьинар ца кходеш ший дего кххача тайпарен къа а хьегаш толамаш доахача Хьу- сена укх шера колхова прав- лене цlена машин енцаь. Иштта ше веза лархlарах яхы а хьнар айдаьи къахьегамца- ра безам тlанхийтте болх баьб Евлоева на бола ялат чуэцача деношка. Хlара дий- нахьа шиаша норма кхоачаш а еш хьатlакхихьад цо ялат. Планагlа 550 тонн долаш ше лехкаче ГАЗ-53 марках йол- ча грузовикаца Хьусена дlе- дихьад 1151 тонн ялат. кол- хоза шофераашта юкъе яьржа- ча социалистически яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш.

СУРТА ТIА: Евлоев Хьу- сен.

З. ТОЛМАЧЕВА сурт.

СИЙЛЕН УЛГА ТIА ЯЬККХАЙ

Тlехь-тlехьагlа хьайбай продукци алсамйоахаш къа- хьег Грознески района «Ку- лариниский» совхоза хьайбаш леладераша. Иштта, дlадаха- ча шера ворхl бетта хlара кхоабача Iаттагара 1896 ки- лограмм шура яьккхале, укх шера цу юкъе цар яьккхар 2180 килограмм я, е пхийтта процент гаргга дукхагlа. Дук- кха а дукхагlа я хьайбаш ле- ладераша укх шера пачча- хьалкхенна дlачуеннар а. Шера планагlа 1700 тонн дlачуяла езача цар хlанзле дlачуеннай 1227 тонн шура, ворхl бетта плаи дика тlех- кхоачаш а еш.

Иштта дика толамаш а доахаш бернате къахьега хьайбаш леладерий низ дlа- кхоач зоотехнически бокъо- наша ма яххара шоай доахан- та уж хьожаш хиларах а. хlаьта хьайбашта мел эша мошен гlоажен доакъараш ца- халдаш лоаттадара совхоза кулгалхоша йовкхо а еш цlен- хаштта сарцагlбаьнна меха- низатораша хьинар ца кхо- деш къахьегарах а.

Шиъ ферма я совхозе хьай- баш леладеш. Хьинаре къа- хьег шиина а коллектив. Царна юкъе яьржача социа- листически яхье ворхl бетта баьча балхах хьалхле яь- кхай № 1 йолча Абдулазиев Султана кулгалдеча ферма коллектив. Шера плана 1023 тонн йолаш цар хlанзле пач- чахьалкхенна дlаеннай 758 тонн шура, цох 74 процент хул. Из коллектив респуб- ликански газеташ тlа чlоагlдаь- ча Сийлен Улга тlа яьккхай.

Толамаш доахаш къахьег Кадырова Яхас кулгалдеча № 2 йолча ферма коллектив а. Дика тlехкхоачашъяьй цар а ворхl бетта пачча- хьалкхенна шура дlалдара план.

Доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалх- ле яьккхай Алимерзоева Майяана. Шера планагlа 2900 килограмм яккха езача цо хlанале хlара ше кхоа- бача Iаттагара 2902 кило- грамм шура яьккхай. Дика хьокхамаш даьхад шоай ше- ра планаш кхоачашъяь йовла боахача Абакарова Курде а Джабулатова Набе а.

С. АУШЕВ.

ЛАЬРХIАР ДИЗЗА КХОАЧАШДУ

Старогрознефть» НГДУ коллектив мехкдаьтта даь- кхара ворхl бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, зада- нел совгlа укх бетта чотагlа даьккхар 12400 тонн «Iаьр- жа дошув». Тlехкхоачашъяьй мехкдаьттахоша дерригача технико - экономически хьо- кхамий паччахьалкхен план а.

Укх шера мехкдаьттен га- зи йоахача управлене про- мыслашта юкъе яьржача со- циалистически яхье хаддаза хьалха латташ я Демин Ва- лентин Александрович керте латтача йиълагlча промысла коллектив. Духхьал цо ше ворхl бетта планал совгlа даьккхад 8820 тонн мехк- даьтта. Яхье шоллагlа мот- тиг яьккхача Сорокотягин Николай Ивановича кулгал- деча цхьоалагlча промысла коллектив паччахьалкхен планал совгlа даьккхад 3100 тонн гаргга «Iаьржа дошув». Шоай къахьегама толамаш цар хетаду КПСС XXVI съез- да.

* * *

Массаза санна къаьстта дика къахьегаш ба пятилетка тlехьхьарча шера а Горяче- водски бурув тохара балхий управленера бурувдеттареш. Ер шу доладелча дена хlара бетта дерригача технико-эко- номически хьоккамий плани тlайийна социалистически де- кхараш тlехкхоачашдеш хьа- боагlа уж. Цудухьа духхьал ворхl бетта планал совгlа цар техад 600 метр гаргга бурув. Ворхl процент тlех- кхоачашъяьй бурув тохара сухала задани а. Бурув тоха- ра сухал лакхъярах, химиче- ски реагенташ, утяжелитель, электроэнерги, кхыйола мате- риалаш кхоара, бурув детта- ча остех бизза пайда ийоарах укх шера паччахьалкхенна планал совгlа баь пайда 109 эзар сом да.

Массаза санна укх шера а социалистически яхье хьалха латташ я дукхача хана дена цхьайтталагlча пятилетка чо- тагlа къахьегаш йола буровой коллективаш. Царех я буро- вой начальникаш Мадаев Султан, Драворубов Алек- сандр, Коньков Владимир, кхьоараш керте латта кол- лективаш.

* * *

КПСС XXVI съезда сий- ленца накъабахара яьржача яхье башха-дика производст- венни толамаш доах Старо- грознески бурув тохара балхий управлене бурудетта- раша. Ер шу доладелча дена планагlа лаьрхlачул совгlа цар техад 2500 метр гаргга бурув. Иштта тlехкхоачаш- деш хьабоагlа уж шоаш тlа- йица социалистически декха- раш а.

Пятилетка задани ханал хьалха кхоачашъяра яхье яьнача управленерча алхайт- та бригадах ворхl коллектив цхьайтталагlча пятилетка ка- лендарагlа бурув тохеш йола массехк бутт ба. Царех я бу- ровой начальникаш Снегирь Владимир Петрович, Швецов Владимир Петрович, Гран- ковский Юрий Андреевич, За- лилутдинов Тlахlир, Шули- кин Иван Макарович кхьба- раш керте латта коллекти- ваш.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Доазол дехьара хоамаш

ПХЕНЬЯН. Шерагlа яр- жаш латт укх шера октябрь бетта гулъе лаьрхlача Корея Къахьегама парте VI съезда бада ма доагlара накъадахар духьа КНДР къахьегамхоша лелаю социалистически ях. Толаме чакхъяьхай июля — мехка вахаре цу лоархlамеча событена хетаяьча бlаь дий- нахьарча къахьегама вахта хьалхарча бетта планови за- данеш. Валовни продукце объе- мага диллача 103 процент кхоачашъяьй уж.

Хьалъяь яьнай Комдонски рудника дистанционни лен- точни конвейера шоллагlа аргlа. Миримски шаоз, ки тlа даьккхад тlера мухь а тlехьа 20 эзар тонн деза до- ла «Чанчжасан чхоннен» яха доккха сухогруз. Лакхача темпашца дlахо а хьалъеш я еза - йоккхий чаннаш ю Тэански завод, Ким Чака цlерагlча металлургически завода шийла прокат ю цех, кхыйола лоархlаме кхьъбоа- хама объекташ.

●

ПАРИЖ. Кхыча мехкий дерхкаваша массеза а хьал- лайцай Инде къялбседа- малхбоалехьа дахача цхьа- долча народностий сепарати- стски тенденцеш. Хьакхай- кадир Инде премьер - минист- ра Индира Ганде «Фигаро» яхача французски газета ше интервью луш. Цо хоам бир, мехка цу районашка лелача сепаратистий отрядашкара кхыча мехка хьадаьча герза йоккхий партеш хьаьяьа хи- ларах. Мизорам яхача союзни территоре тlа, аьлар дlахо И. Ганде, Китае кийч а баь хьачубахнийта нах ба лелаш. Индийско - китайски юкъ- моттиг ше ювцаш, Инде премьер - министра белгал- даьккхар, «китайшаша Инде- гара четтел, иштта Бирмага- ра а Вьетнамагара а терри- тореш дlаехаш» хилар.

●

ГАВАНА. Кофе керда хьувкъам чуэца болабеннаб Кубе. Эггара хьалха кхашкх арабаьннаб Сантьяго-де-Куба провинцера юрта боахама къахьегамхой. «Нофейни сафра» йолаеннача хьалхар- ча деношке а дена декабре хургйолча Кубай Компар- те II съезда сийна социали- стически ях яьржар кофи гулдеча бригадашта юкъе.

Хьувкъам чуэцара юрта боахама болхлошта доккха новкъостал ду студенташен лакхерча классашкарча де- шархошен.

Политически экономически дешара системе

Идеологически болхлой говзал лакхъю

Дуьненан нийса марксизм-ленинизм Iомаелга — хIинцарча этапе общественни сакхетам дегIанкхуьлара лоархIаме белгало. Керда вахар хьакхолларе эш шовш леладечох тешаш болх хьинар а образовани а йола ших.

«Грознефтеоргсинтез» яхача тха производственни объединене болх беш и партийни, комсомольски, экономически дешара шерра сеть. Дешара ерригача формашца чулацам объединене болх беча 16 эзар сагах 11 эзар.

Партийни, комсомольски образоване системе дошо фонд я тха пропагандисташ, уж 459 саг ва. Дешара процесс вIашIехьйоаккхача чIоагIа новкъостал ду методически совето общественни хьисапе болх беча политпросвещене кабинеташа.

Методически совето тха объединене болх бу дуь шу дальнад. ДикагIболча пропагандисташа, цу совете чубоагIача идеологически актива членашца хIара бетта хулача шоай заседанешка дувц политико-кхетама болх тоабарах, къахьегамхошта марксистско-ленински образовани ялара эффективность айярах.

Хоаш да, предприяте партийни а экономически а образовани луча системо дика болх бойя, методически совето а хьинаре къахьегилгь.

Объединенерча пропагандистски кадрашта хаддаиза методически гIо ду оаза, дикагIа йола формаши методаши дIайоазийт., Методически совета балхи юкьейоалалый хьайийлла занятеш, конференцеш, пропагандистий балха опыт вIашагIтохар саина йола формаш.

Чакхдаьнача дешара шера объединенерча пропагандисташца массехк конференци йир. Масала, Iилма-практически конференце тема яр: «В. И. Ленин къахьегама овсарле лакхъергйолча вахьех», Iилман-теоретически конференце тема: «КПСС вахарера хьинаре позици хьахиларах, къахьегамхошта нравственни кхетам лулга чIоагIдарах».

Пропагандисташца беча балха доккха новкъостал ду «Нефтехимик» яхача дукхха тираж йолча газето. Из пропагандистий гIонча а шийтайпара йола рупор а я. Цун оагIош тIа дувц пропагандистий опытах, тайп-тайпарча методически материалех.

Объединенерча экономически советаша цхьана методически совето пропагандисташта лаьрхIа арахец технико-экономически бюллетень. Цу тIа дувц объединене квартала шинга а ах шера а даьха хьокхамаш.

Укх шера методически совето дукха къахьийгад партийни а комсомольски а системе болх беча пропагандисташта аттестаци яра. Аттестаци еча хана мах бир хIара пропагандиста беча балха, теххар цар знанеш, хьежар объединене къахьегама коллективашка политически дешара хьал мишта латт.

Тха объединене общественни хьисапе болх беш йиъ кабинет и: «Грознефтехимремстрой» яхача тресте, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзаводе, Н. Анисимовеи А. Шерипоеи цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводашка. Цу кабинеташа чIоагIа методически новкъостал ду пропагандисташта, хьех малагIа информационни материал дикагIа я занятеш чакхъяра.

Ше беча балхах методически совето парткома хьалхашка отчет тел. гучадаьха хьоачамбоацараш дIадахара цхьана сарцагIа боал.

Халахете а, хьоачамбоацараш дукха да тха балля тIа. Тоьам ба 70 процент мара планагIа болх беш пропагандисташ бац хьалча. Бакъда, цу гIулакха оаха бакхкаш тховшта тIера а бехк. Шийхиннаьча мегадац тхона план хилалза аргйоацилгах пропагандисташ дIанхетабе.

Оаха сагото еш цхьаькха а да. ДикагIа шу да предприяте политпросвещене кабинеташна цхьа учебник, цхьа книжка хьачу ца лахьа. 1977 шу хьатIанхачалца КПСС обкомо финансировани йора царна, партком хьаьчул тIехьагIа цхьаьнне а доал деш яц кабинеташ, хIаьта объединене администраце бокъо яц моллагIа ахча дар эш ахча хьахеца.

Книжкай фоад керда ца ялара совгIа, эшаш яц дешара технически средствеш, гойтара пособеш. Пропагандисташ ладувгIархой летха керда политически а методически а литература дац яхаш. Цу гIулакха новкъостал дела дех оаха линхехьа латтача партийни органашкара.

Объединене опорни школа хиэь мара яц. Уж геттара кIезига я.

Партийни, комсомольски, экономически дешара системе ладувгIаш боле къахьегамхой шерре социалистически ях а йоармаль хьинара къахьегеш ба иттлагIа пятилетка хаьал хьалха кхоачашъяра. 1980 шера хьалхарча ялх бетта объединене коллективо товарни продукци йоххара план 100,5 процент кхоачашъяьй, планал совгIа 1,5 миллион сома мехах продукци арахийцай.

Т. ЗАЙЦЕВА,
«Грознефтеоргсинтез» объединене методически совета председатель.

Къахьегама вахте а этта

КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттача «Котлоочистка» яхача заводаа бакински производственни участка грозненски филиала коллективо керда толамаш даьхад. 23 июль хьатIаккхоачаш ерригача технико-экономически хьокхамий ворхI бетта задане кхоачашъяьй.

«Грозэнерго», «Дагэнерго», «Ставропольэнерго» яхача районий энергетически управленешка, республикерча промышленни предприятешка дукха балхаш даьд цо. Яхье хьалха латт яьш цIендеш бола болхлой Чеботарев Алексей, Путятин Дмитрий, Жуковкин Федор, Лучко Александр.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Шерра социалистически яхьйоаркъаьа «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьтта доахача бригадаша КПСС XXVI съезда сийленаца накъъахара. Яхьенаьча бригадашта юкъе хьалхалаттачарех цаI я мастер Абдулаев Салман Саидовича керте латтача кхоалагIча бригада коллектив. ВорхI бетта йIан тIеххьачаш а ях, задалеш совгIа, цо даьккхад 180 тонн мехкдаьтта. Вогалбаьнна дика хьа а хьегаш, цIенай декхараш массехьа цIена кхоачашдеш ба бригадера мехкдаьтта доаха операторош Шалеева Татьяна Павловна, Калмыкова Ольга Анатольевна, Александрова Нина Александровна, замерщица Земцова Татьяна Федоровна, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдахьара аьттехьа) замерщица Т. Земцова, мехкдаьтта доаха операторош Н. Александрова, О. Калмыкова, Т. Шалеева, мастер С. Абдулаев.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ГIишлонхочун дохаргдоаца дош

РЕПОРТАЖ

Крекингови улица тIа хьалйоаш латт нах чубахаргболча цIеной комплекс. Из хьалъяра балхой дика лел, ахкан замай дьттуя болча хьелех биаза пайда эш гIерт укхааза. ВIашка уллуй хьалдеш дола тиъа пхиъ тиъой квартира хургйола цIн цIа хIанналехь дукха хIама ца эшаш кийча да — тIеххьара отделочни балхаш да укхаза деш латташ. Болхе уйла тIаьхьа ба № 1, 2, 5 йолча специализировании ремонтно-гIишлошъяра управлений болхлой, во къахьийгадац цар тахханалца — кхоалла репорт лургда болх чакхбаьннаб аьнна.

Цхьабакъда, цIеной хьал а дань дIаоттадича чакхдоалац гIишлонхочуна тIалатта декхар, из тоа а ях дIаоттаса гонахьара территори а. Амма, ишта хIама хила дIагIаш деце а, укхаза гуш дола сурт во да. СРСУ-1 кхоалгIча участка начальника В. А. Мироненкои цу управленена чуйоагIача № 2 йолча нахьхъий участка прораба Б. А. Чербижевеи, хала а хеташ, йоах, аралъарча сетех дола балхаш 30 июнь тIаккхоачача ханнехьа дахьнадале а, лаьрхIа йола Iоаяхъий ца хилыргIа сенгархаш хIанна тIера цIакъийлаьц. Из бахьан долаш наолши телхаю, автотранспорта а гIаш лелача нахъ а хала да цига лела. Кхь де хIама а ца хинна, цу сенгараш тIагIолла хIамаш ехка транспорта а нахя а тIеехьбувла моттигаш / кийчъяь оаха. Хетаргахьа, лоацача хана къовстаде дезе Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управленера уж Iоакъий хьаьра дош.

ЧIоагIа хьинар айденна къахьегаш ба Д. П. Алексеенкои А. К. Семеновай бригадашнара штукатураш-маляраш. Къаьстта дика бу болх опыт йолча болхлоша М. А. Гущинас, Р. Чуликовас, Э. Орсухановас. Цу говзанчий бе нийсвенача мастероном шоткон цецвоанн.

Дика лел гIулакхаш Ю. Ф. Милькина бригадаьерча сайтехникий а. Къона болхло Мудаев Илез раковина дIоттае гIерташ воаллар. Цхьабанъда, цунах гIулакх хулаш дацар. ДIатIехар 25 шера болх бадь опыт йола бригадир, цо фу де деза дIаала, болх сиха лела баьлар — шийметта дIаоттар раковина.

Цигга Крекингови улица тIа наха чубаха керда цIенош хьалде болийбенаб 3 участка цхьабола болхлой хIара. Лард кийча я, хьалйотташ латт хьалхаре этаж. Амма транспорт ца хилар бахьан долаш кирпичаш, маркхал, бетон хаьинахьа хьетIаихахьаьц. Доле, транспорта болх вIашIехьбаккха беза гIишлошъю материалаш ма эша лоттаяра.

РМЗ болхлошта лаьрхIа хьалдеш латтача 20 квартира йолча пхеза вIашIарадаь хила девача цIенна тIа эттера дикагIа бIаргагуредоачча хьалтеха плакат доал. Цу тIа яздаьа, «РМЗ гIишлонхой уж цIенош 1980 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш хьалдахе дош деннад айба». Латтача гIулакхаша хьакхача, гуш да, гIишлонхоша шоай дош кхоачашдергхилар. ХIане тхов тIабодаш латт цIеношта, дабдоалаш латт отделочни балхаш а, хозьеш латт гонахьара территори.

В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ № 7 йолча реконструкцеха 2 участка къахьегамхой 25 квартирий цIенна лард ехла боалаш латт. 2-ча участка начальника В. Н. Шкаряна йоах, ер шу чакхдоалаш отделочни балхашта цIенош бокъонца нийчде дош деннад гIишлонхоша. Амма укхаза а да шоай кхоачамбоацараш. Царех керттерар да кхоачам боллаш транспорт ца хилар. КIезига моттигаш хилац бетон, маркхал хьйола гIишлое материалаш йоашш. Масала, 22 июле цхьанкха машин яхар укхаза кирпичи яхаш, хIаьта шоллагIча дийнахьа геттара дукха ера из. Цу гIулакхаша рите телхаю, юкъагIа боах болх.

Черноречье яхача поселке «Заря» яхача профилакторена юкхе хьалдеш латт кхоъ вш наха чубаха цIенош. СССР 50 шу дизара цIерагIа ГХЗ Н. Анисимова цIи лелаю мехкдаьтта чакхдоаха завод, производственно-товарни контора, №№ 3, 5 йола СРСУ сайна йола йокха пхи организаци я цу цIеноех дакъа доалаш. Цхьабакъда, цар хIара а къовстадьлац инжинерни коммуникацеш ергьар малав. ХIаьта бе беза болх дукха ма бий цига. Хоаш дац трансформаторни подстанци, электротрасса (1800 метр), газопровод (350 метр), водопровод, канализаци, йоалай тресса, радион телефонен линеш чакхъяха езар мила а. Хьотте а хьадье болаль хила еш яр коммуникацеш амма хьай фу де деза хIанз а хоаш дац.

СССР 50 шу дизара цIерагIча ГХЗ ремонтно-гIишлошъяра цеха низаца хьалдеш дола 50 квартира йола наха чубаха ду цIеноэш бIаргатуш урагIа долхаш латт. ЯкълагIа этаж йотташ ба хIанз гIишлонхой. Участка начальника Н. Г. Дениш дикагIа болча болхлошта юкъе цIераш яхьар каменщика П. Н. Гучеа, В. Ф. Косеревай, Ф. И. Лысенко, гIонча болча болхлой Г. И. Сапроновеи С. С. Арсанукаевеи.

Н. Анисимова цIерагIча НГНПЗ болхлошта лаьрхIа дола 50 квартира йола цIенош хьалдеш а СРСУ-3 № 2 йола участок. Балхаш графикал хьалхадаьннад. Амма укхаза а материалаш ритмично лоттаяц. Цу гIулакхо болх юха ца тоха, йоах прораба А. С. Денеина, шу чакхдоалаш шоллагIа этаж хьалъяргья.

Дика къахьет укхаза слесараша монтажникаша Даниленко Василеи Иваненко Александреи, бетонщика Яхаев Алихана.

КхоалагIа кIира да ПТК болхлошта лаьрхIа дола 34 квартира йола цIенош хьалдеча моттиге юхе башенни кран улла. ГIишлонхошта из мел эшаш я хоаш да, цхьабанъда, кран ураоттаеш яц. ЦIенош хьалдеш йола СРСУ-5 чуйоагIача № 1 йолча участка Вронкин Сергей керте латта комсомольско-нагархой монтажникий коллектив. ХIанз дань доалаш латт укхаза нулевой цикла балхаш, пекаш дотта кийчлуш ба. Хьинаре къахьегаш ба монтажникаш Иватулин Руслан, Пчелкин Геннадий, Криуэлин Олег. Цу участке а графикал хьалха даьннад балхаш.

Наха чубаха цIенош хьалдара гIулакх мишта латт хьежача, оаха йоаса фир, керттагIдаьха кхоачамбоацараш дIадоахе, гIишлош хаиал хьалха хьалъь яха а наха чубаха еча моттигий фондаш эксплуатаце дIаяла а шоаш дена дош гIишлонхоша кхоачашдергхиларах.

А. ГАДАБОРШЕВ.

АЛЬПИЙСКИ ДАЬГIЕНАШ — ЙОККХА ГАНЗ

Вай республикерча ГIалгIайча альпийски даьгIенаша хьайбаш леладерий безам дукхача хана деза тIаува шоашта. Шийла фо долча ахкано, чам бола тайп-тайпара баьцаш шортта хиларо йиш хулийт ахкн лоамашка хьайбаш дажаш йоаккхача, юкъадаргIа дулх дукха а дукхагIа даха. ХIара шера лоамашка дажа 60 эзар совгIа бежан хьал а ухийташ, колхозашеи совхозашеи кхо эзар тоннанга кхачача тIеХдина бежана дулх доах. Аьхий лоамашка доккхий Iулаш леладу «Загорский», «Гвардейский», «Назрановский», «Горец», «Самашкинский», «Лермонтовский» откормочни совхозаша. Сунженски районий колхозаша.

Цу боахамий дикагIа болча скотинкаша бежана хIара дейнаи бийсаннеи тIаккхетийт 800—900 грамм, хIаьта ахкена даьнача 120—130 килограмм дулх тIаккхет цига. Лоаман даьгIенашна доахан лелалар экономически мел гIойле а хьахьоах укх цифраша: нагахьа саина шаьрача даьгIенашка бежана цхьа центнер дулх тIаккхетийтарга 160—170 сом доде, лоаман даьгIенашка 37—40 сом мара додаш, хIаьта цхьаццадолча боахамашка кха а кIезигагIа доде. Масала, 1979 шера лоамашка 813 Iаса лелалдир «Самашкинский» совхозо, хIаьта цига уж доажадеш даьнначa 122 дийнахьа 50 тонн гарга дулх тIа а ктейитар, тIаккха 1 центнер тIаккхетийтарга дахаиза 25 сома 12 кепиги мара. Шаьрача моттиге наьал дулх тIаккхетийтарга 600 тонн гарга доакъара единицаш дIаяхийта еаргьяр совхоза, хIаьта цунах хул нзоамссел ялат е 300 гектар оахам. Соахка дарегIа доакъар долча 340 бежан лелалдир «Назрановский» совхозо, цига 16 тонн дулх тIаккхийтар, хIара центнерага 26 сома 10 кепиги мара ца додаш.

КIезига пайда балац цига ма доажадарах а. «Гогаторский» совхозе лоамашка лелабир юкъера лаьрхIа цхьан устагIах 34 килограмм хулаш бола 4500 устагIа, хIаьта дажа ха чакхъьаннчул тIехьагIа эзача 41,5 килограмм хилар устагIах. Бакъдар аьлча, хьаштдоалар да, укх шера гIулакх вIашIехьа ца доанкхадалар бахьан долаш совхозо лоамашка дажа ма ца дахийтар, 10 эзар устагIа бохийтилга лаьрхIа доллаше а.

Лоамара альпийски даьгIенаш къаьстта дика я Ялхарой, Галанчож, Макажой, Дзумсой, Хоч-Коч. Цори яхача лоамашка. Цигарча баьций ботанически лоаттамо, хин хьасташа йиш хулийт доахан дажаш йоаккха ха йIахъе а дулх дукхагIа тIадеттадалийта а.

Укх тIеххьарча хана царех дукхагIа йолча даьгIенашта тIадолхаш наькъаш дехнад, пудуша хIанз даьхка ккуэла а ца дезаш, автомашинаш тIа а дуатташ хьалкхувла йиш я цига доахан.

Мел аьлча, а, альпийски даьгIений беркатах хIанз укх сахьате пайда вб яц. Пайчатхьакхен лаьттан записех дола 150 эзар гектар совгIа лаьттен боахамаша пайда эцаш леладу 130 эзар гектар лаьттан 100 эзар гарга доахани йиттал ялан доажаде йиш яр, хIаьта цига доажадераш дукха а кIезигагIа да. Эрий тIалхинача баьций даьгIений мишта шара кхь хьурмаш ца дарах дохха ве хул хьайбай боахама. Ахкан замалахьа шаьрача даьгIенашка доажаде Iаьсий юкедуташ йола колхозашин совхозаший безача маьхя пахам доадназа ялац, мошача конвейерана лаьрхIа, цу тайппара, Iанна ла йол, сенаж, силос кийчъяра торо кIезиг а еш. Лоаман даьгIенашка доахан кIезига леладу Грозненски, Сунженски, Наурски районий бортамаша, хIаьта Шелковской района боахамаш лоаман даьгIенех вIалла пайда а ца эцаш сайцал. Цудухьа, ейна хоаш ма дий, цу районий дукхача колхозашеи совхозашеи Iан замалахьа доаханна долакъар ца тоъар бахьан долаш мел халонаш лоа.

ШоллагIа доккха гIалат лаьрхIа мегаргдоаш да лоаман даьгIенашка хьайбаш доажадара гIулакх эсала вIашIехьдаьнна хилар. Цхьаболча кулгалхоша паргIата а баьле доккха са доанкх лоамашка дажа долха доахан шоаш хьалъара ма даьххинге а, цхьабакъда, Iулаш леладерашта палаташ, спецбарзаш, кхачан продукташ, культурни медицински гIулакхаш хилийтара йоаккхо вIалла а яц. Дулх дукха тIадетталургдий доаханна ккьметтел тоаенача даьгIенашка а, нагахьа саина тух ца хилча, хий мелацу моттигаш дерттIа кийчъь ца хилча? Из бахьан долаш эшалу тIадеттадала деза дулх. 800—900 грамм кхета дезача метте, 250—300 грамм мара тIаккхетац. Ишта да-их даьгIенаш доал ца деш йитача хур. Баьцаш дика тоаехна латте а, лоамашкара дукхха даьгIенаш Iунал эшаш я, культурно-технически балхаш де дезаш я.

Цхьадолча боахамаша гIожагIча тайпара телхаю Iулаш вIашагIдоккара правилаш. Сунженски районерча Кирова цIерагIчеи Красная Армия яхачеи колхозашка, «Горец», «Заветы Ильича» яхача совхозашка, Куйбышева цIерагIча комсаш лелаеча совхозе бе-бе хахаш йаьнна шинараш цхьана леладу Iулашца, ондадаьнача шинарашта осеменени елга вIашIехьдаьнккхадац, доахам болхлошта тIачIоагIдаь ахташ яц, хьайбаш увза тараз дац, керда яьлац хьайбай индивидуальни номераш. Цо торо хулийт хьаьиттдола тайпа зуламаш де, пачхьалкхе Iехае, доахан дайъаде.

Лоаман даьгIенаш карагзаелга — пачхьалкхен лоархIамера доккха декхар. Цо дIадех юртбоахама органий, колхозий совхозий болхлошта меттел, кхьчар а шоай ницкъ сарцагIдоахьара. Лоамашка накъъан дIхкараша, потребительски коопераце болхлоша новкъостал дар догдоахаш ба хьайбаш леладераш. Республика Министрий Совето респотребсоюзе декхарийла яьй лоаман даьгIенашка хьайбаш лелаеча бригадашка эша хIамай йохьилга цIаккха а цкъаьа ца дуташ вIашIехьдаьккха, доахан дукхагIа лелацеча моттигашка мах бергбола къаьстта тоачаш яккха, автотиваша боарамагIа болх белга Iалаше. Цхьабакъда, тохкамбича гучадаьннача, хьайбаш леладераш хIане а баьбац бокъонца Iалаш эшача товарашцеи продукташеи. Лоамашка хьайбай Iулаш леладу болхлой ьыеадрий агитбригадашкарен медицински болхлошкарен шоашта новкъостал кхачарга сатувсаш Iеш ба.

Доахан лоамашка хьалккхувлара цхьайкха дукьале ца еш автотранспорт — сиптовсаш хьежаю еза транспортни предприятешк Госкомсельхозтехникон.

Цу ерригача мероприятешь, шеко йоацаш, гIо дергда дулх дукхагIа ддикхара лоаман даьгIенаш карагзаяра пачхьалкхено хьахьежаю Iалальмате дукха капитальни вложенеш сихагIа юхаметтаоттаяран.

«КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахар духьа делаеча социалистически яхьа хьакъехьара» КПСС ЦК соцам буйцаш, колхозий, совхозий хьайбаш леладераша чIоагIагIа болабаьб дулх дукхагIа даккхарен кийчдарен декхар практически кхоачашдара тIаберзабаь болх. Болх вIашIехьбоаккхачара ледарлонаши мах бадь варгвоацаш долча Iалама беркатах — альпийски даьгIенех — эффективнегIа пайда эцарга бодача наькъа тIара дукхаленаши дIаяхаро йиш хулийтарга республика дулха ресурсаш алсамъяха а пачхьалкхенга тIехдина бежана дулх дукхагIа дохка а.

Г. ПЕТРОСОВ,
ИГIАССР юрта боахама министерства керттера зоотехник.

ПАЙДАНЕГIА ХИЛИЙТА ПАРТИЙНИ ДЕШАР

Коммунисташ, деррига советски халкъ КПСС аргIанарча XXVI съезда кийчо яра политически къахьегамеи хьинар чIоагIа айдаьча хьалашна дахаш а болх беш я да. Советски наха чIоагIа дегаш гIоздаьнна тIайшар КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума решенеш, чурчеи дуней халкъашта юкъерчеи хьале кIоаргга анализ еш, съезда кийчо ярца дувзаденна партеи халкъеи декхараш белгалдеш йола новкъоста Л. И. Брежнева Iалаьмате лоархIаме доклад.

Керда творчески хьинар чудоссадаьд наха Пленума документаша. «КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахар духьа лелаеча социалистически яхьа къахьехьарча» парте соцамо. Хьалха латтача коллективай инициативагIа дIахо хьош и ленински къахьегама вахта. Шерлуш латт «Пятилеткана хьинаре финиш. КПСС XXVI съезда — даьа ма доагIара накъагIоргда» яхаш дешиа а йолаш бола болам.

Советски наха бIарчен маярен къоабалъю КПСС чурен арахьарен политика, кхохкам кIаьдбара, цхьана гIулакхаш леладара, кхерамзленна тIаберзабь, европейски гIулакхашкарен дерригача дуней политикерен вай партеи Советски пачхьалкхени нийъ. Советски халкъо шийн къахьегамца чIоагIбу Даьхен низ, дизза дакъа лоац массане а юкъара машар чIоагIбеча.

Цу дерригача хIамаех къаьстан дот тешадеш хьагу миллионаш болча къахьегамхой лакха идейность, хьинаре вахара позици. Йохаргйоаца советски халкъа социально-политически идейни цхьоагIо. Коммунистически парте на гонахьа цун кхотадалар — цIенкха а кхоачалургбоаца социалистически строя низ дукбувла бокхха хьаст, коммунизм хьалъеча керда котолонаш йоакаргхиларах бола тешам.

Партийни организацеи эгара хьалхара йоакхо сенах латт аьлча, из латт. Центральни Комитето тIаийцача решенешта шерра пропаганда елгеи уж дIайоазийтилгеи Iалашдарах. Берригаш а хIара къахьегамхо а парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара оарцагIбахарах. Дукхаьл цу гIулакха тIерзаьяй тахан идеологически, политико-кхетама балха ерригa средствааш.

Партеи халкъеи идейни вахаре лоархIаме моттиг дIалоац коммунистий марксистско-ленински дешаро, къахьегамхой экономически образоване, пропаганда массови формаша. ХIанз партийни дешара системе дешаш ва 23,5 миллион коммунисти парте воаца активисти, комсомольски политически дешара системе — 8,7 миллион зIамига саги йоIи, экономически образоване тайп-тайпарча формашка, коммунистически къахьегама школашка, халкъа университеташка дешаш ва 40 миллион совгIа саг.

Чакхдаьнна шу ленински дешара шу дар. Ленински идейни тIехьален чура хьайийду коммунисташа, дерригача советски наха хьадда лерхIараш, коммунистически идеалаш котъяргхиларах бола тешам.

Парте ЦК указанешца, «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча сонамца хьалхе а лелаеш, партийни организацеша йоакхо а дешара Iилман методически боарам лакхбара, вахарара, коммунизм хьалъера практикацара, лоархIамегIарен боахамен политически декхараш кхочашдарцара цун бувзам чIоагIбара.

Партийни дешара системе уйла чIоагIагIа тIайохийт шин социальни система идейни къовсама хьакъехьарча, дешашта, буржуазни, ревизионистски, маоистски идеологически концепцеш хьагучанхара, политически фе болаш советски нах хьалхебара, чIоагIа идейно дог тийша, хьаьит доацача идеологен морален моллагIча белгалонашца машар хургбоаца уйла царна чуйоссаяра. ДIахо а хьагучаяханза яргьяц тахан сихдаь хьадеш латта гераш яты гIо в декхаш йола инструмент. СССР-а социалистически содружества мехкашта, коммунистически болама духьаларча меттел машар безачи дерригача низашта духьаларча а къовсама гера, кхохкам кIаьдбара гIулакх бухдоахаш йола средство а ях дIаоттань антисоветизми антикоммунизми.

ДегIаенача социализма теорен практикаи актуальни проблемаш, парте экономически аграрни политиках, боахама механизм эргаьккха тоарах, КПСС идеологически балхах йола курсаш Iомаиро дикка шеръяй коммунистий, кулгалдеча кадрий, халкъа боахама специалистий, Iилман культурни цхьалистий, Iилмаш культурни деятелий дешарна къаьсткъаьста ниъ лелабара торонаш.

Политически экономически образоване кеда, 1980/81 дешара шу дIадолалургда КПСС XXVI съезда хьинаре кийчо еш латтача хьалашка. Съездаш массаза а я вай ленински парте вахаререм гIулакхашкарен лоархIаме хIама. КПСС ЦК июньски Пленуме ше доклад еш новкъоста Л. И. Брежнева аьннад: «ХIара съездо вай партеи мехкан хьалхашка керда доазонаш хьадийллад. Со дог тийша ва, хьатIайоагIача коммунизм хьалъяра этапе лоаттабергболча къовсама стратегии тактикеи белгалье езаш йола хьатIайоагIа съезд а ишта хургйолгах». Парте XXVI съезда еш йолча кийчоно ховдаиболаш йола воздействи еръя дешара чуловнама, гIо дергда вахардера цун бувзамаш дIахо чIоагIдара, коммунисташ идейно дог тийша хургболаш хьалхебара.

Партийни комсомольски дешара, экономически образоване системе, массови пропаганда ерригача формашна дешара шу дIадоладе могаду «Ленински Коммунистически парти — вай заман хьаькъал, сий, ахь-зедел» яха тема Iомаргара. Партийни комитетий, пропагандистий декхар сенах латт аьлча, из латт, вай ленински парте гIулакхаш, цун турпала никъ, мах бадь варгвоацаш дика исторически опыт, чурен арарен хьаькъале политика ше ма яра деша багIарашта хьалхашка хьаттаярах. Къаьстан дог тешадеши дIахьокханза барзбаш Коммунистически парте кулгалдарен лостам теларен лоархIам, марксизмана - ленинизмана, пролетарски интернационализмана из тешаме хилар.

ХьатIадоагIа дешара шу чакхдаьнзар органически дIахо хьолга хургда. Хоаш ма дарра, дукха планаши программаши цаIн ах дешара шера лаьрхIа яр. ДIайолаь курсаш февраль хьатIаккхачалехьа Iомаль яха лерхI. Политически школашкеи марксизма-ленинизма лердий пхолашкеи деша багIарашта дIахо Iомаергья В. И. Ленина биографи, КПСС чурчен арахьарчен политика, КПСС исторе дешаш, марксизмо-ленинизма керттера доакъош а хIаьта ишта «Дуне эргадоаккхаш бола хьехам» яха курс а.

Теоретически методически семинарашца дIахо Iомаергья К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина произведенеш, КПСС съездий решенеши документаши, новкъоста Л. И. Брежнева балхаш.

Партийно-боахама активеи кулгалдеча кадрайи школашкеи семинарашкеи дешара керттера чуловзам хургба парте теореи политикаи актуальни проблемаш, партийни вахара ленински нормаши кулгалдара принципаши, партийни строительства дешаш, экономика, боахама механизм эргаяккхара, коммунистически кхетам базара, дуней арене лоаттабеча идеологически къовсама керттера проблемаш.

Дахача шера уж дале а е кхыдале а дола предметаш Iомадаь даьхача деша багIараша, цар кийчоа боарама хьашташ тергал а деш, могаю В. И. Ленина цхьайола произведенеш, КПСС документаш, парте чурен арахьарчен политика дешаш.

ЧIоагIа лоархIаме да, аргIанара партийни съезд гаргахоачаш коммунисташа къаьстта а къонaчар КПСС историга. Ше ца кхоеш по халкъа гIулакх, коммунизма гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсама теркам тIабахийтар. Декхар сенах латт аьлча, из латт, вай парте хьабелача турпала наькъа керттера этапаш, советски халкъо ленински парте кулгалла яьха сийлахь-йоккхий котолонаш йовзарах.

Пропагандисташ, лекторш, политинформаторий агитаторий групаш, идеологически актива кулгалхой кийбара, хьехархой, журналистий, культура болхлой, творчески интеллигенце идейни кхетам чIоагIбара дакъе кхы а боккхагIча лоархIаме я марксизма-ленинизма университеташ.

Политически экономически дешар вIашIехьдоаккхача хана къаьстта уйле тIахийта еза КПСС XXV съезда, цул тIехьагIа хиннача ЦК Пленумий решенеш. КПСС ЦК июньски Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева аьча доклада тIа оттадаь декхараш кхоачашдара деша багIараша чакхдоахача познавательни практически гIулакхий цхьоагIо дIахо чIоагIъяра. Партийни комитеташа йоакхо низа аргьац политически экономически дешар пайданагIа хилийтара, масса оагIорахьара гIо даиза даргдац производства эффективности балха дикали лакхъяр, пятилетка задaнеш толаме кхоачашъяр, ялаташ дика чуйиа дахар, хьайбай боахам айбар духьа, парте съезда даха ма доагIара накъадахар духьа лелаеча социалистически яхье деши багIарашa хьинаре закъа лапара.

ИттлагIа пятилетка чакхдоалача юкъагIа къахьегамхой низаш оарцагIдахара гIулакха лоархIаме дакъа кхоач экономически образоване системага. ХьатIадоагIача дешара шера дIахо Iомаергъя экономикаи управленеи, къахьегама эффективность, хьалха латтача производственни опыта, боахама механизм эргаьккха тоаяра лардаш. Производства эффективности балха дикали лакхъяра, Iилма-технически прогресс сихъяра, къахьегамен пачхьалкхени дисциплина чIоагIъяра, къахьегама овсарле тешаме лакхъелта, вай халкъа боахама доалахьа долаш мел доача хIамах хьурмаг деши рационально пайда эцилга Iалашдара къахьегамхой оарцагIбоаха низ бола средство а хинна дIаотта деза экономически дешар.

Партийни комитеташа хIара дешна йоакхо низа аргьац комсомольцийи нагахьохьи идейни кхетам чIоагIбара. Комсомольски политически дешара системо новкъостал де деза кхувш йоагIа тIехье коммунизма уйланца, «Коммунистически партеи советски халкъеи революционни, тIема къахьегама традицеш тIа, марксизма-ленинизма идеиш тIа хьалкхеяра.

1981 шера март бетта дена партийни дешара системе а хIаьта ишта комсомольски политически дешара, экономически образоване, пропаганда массови формай системе а дешаш мел бараша Iомаергьа Центральни Комитета Отчетни доклади КПСС XXVI съезда кхыдола документаш.

Марксистско-ленински дешар эргадаьккха тоадеча, дунах боала пайда лакхбеча хоадамболлаш дола дакъа кхоач пропагандистага. Алхха партийни дешара системе болх беш ва 2,6 миллион пропагандист. Марксизм-ленинизм, КПСС-ои венгарашка йолча партешен Iилман коммунизма теорени практиканеи юкъе лоаца творчески дакъа кIоаргга довзар, парте политикаи моттигерча органий гIулакхийи дешашта дукхIаваьнна хилар, идейно-кхетама болх безамеи творчески бе хар — уж да царех хIаранех доахаш хила деза дола гIулакхаш. Пропагандистски кадрай дешар эргадоахаш тоадаиза даргдац партийни комитеташа, политически дешара цIеношеи кабинеташеи. Ахкан-гуйран замалахьа пропагандистий курсаш йохк союзни республикай компартией ЦК-аша, парте крайкомашеи обкомашеи. Нийса гIулакх да лекцеши докладаши е кулгалхой, дикагIдола Iилман низаш, опытни идеологически болхлой юкъеувзача, теоретически методически дешаех конференцеши консультацеши еча, моттигерча материалех, технически средствеех, гойтара пособеех пайда эцара методически рекомендацеш кийчъеча партийни комитеташа дер. Цу дерригача хIамаша курсий балха эффективность лакхъю. Сентябрь бетта тIеххьарча шоатта дийнахьа традицегIа масса мотте чакхдоаккхарга «Пропагандиста Ди». Партийни комитетий декхар — ший мукъа ха, знанеш, ший дог эттара сийлахьчоа — къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дIалуш волча хIаране йоакхон теркон яр.

Чакхдаьннача шеро дукха керда, лоархIаме хIамаш хьийхар коммунистий марксистско-ленински дешар вIашIехьдаьккхара гIулакха. Хургйолча отчетно-хоржамий партийни собранешкеи конференцешкеи партийни дешара бокъонца анализ яиза, чакхдаьннача дешара шера итогаш яиза ярьяц, долаш дола кхоачамбоацараш хьагучадаха, къахьегамхой политически экономически дешар дIахо эргадаьккха тоадара тIадерзадаь хьадда гIулакхаш белгалде деза.

Партийни организацей, пропагандистий декхар — марксизм-ленинизм кIоаргтеи творческий Iомае, сакхетам болаш хьинарен, ший берригa низ тIабохийташ Коммунистически парте чурен арахьарен политика чакхъяхар духьа, дуней тIа коммунизми машари котбаккхар духьа къовсам лоаттабе хIара коммунист, советски сага новкъостал дар.

1980 шера 9 августера «Правда».

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЙЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарчу Совета Президиуман

УКАЗ

СССР Лакхехьарчу Совета Президиуман 1974 шеран 18 январерчу указага хьежжина дуккхачу шерашкахь дика къахьегар бахьан долш а цар хьинача къахь бе боагIа хан а бен СССР Лакхехьарчу Совета Президиуман цIарIа «Къахьегама ветеран» яха медаль йойла

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

«Чечингсельстрой» треста автотранспортни конторе гIолла

Васильева Тамара Григорьевнана — йоккхагIйолча инженера.
Закальская Александра Александровнана — бухгалтера.
Петренко Надежда Митрофановнана — пенсионеркана.
Фисенко Иван Александровича — вулканизаторщика.

№ 24 йолча баркI шерарча школе гIолла

Ивященко Антонина Ивановнана — школа директора.

«Грознефтегаз» яхача воккхадьтта газови управлене гIолла

Герасимова Анна Филипповнана — секретарь-машинистка.
Ивичкина Зинаида Федоровнана — машиниста кочегара.
Трубин Степан Арсентьевича — оборудованена ремонт еча слесара.
Тимурщина Анастасия Михайловнана — оператора.
Шипков Иван Алексеевича — слесара.

Нохч-ГIалгIайн транспортни управлене № 5 йолча кессавирски автотранспортни предприяте гIолла

Дубенко Есей Уровича — ПТО воккхагIйолча мастера.
Судаков Анатолий Георгиевича — маляра-художника.

Бурув токара бахкий Старопромысловски управлене гIолла

Бутаев Алексей Ивановича — бурувтокачоа.
Гладков Иван Ивановича — слесара-инструментальщика.
Зирова Арам Аршановича — слесара-ремонтника.
Могилев Иван Лукьяновича — вышкомонтажника.
Соловьева Зоя Николаевнана — йоккхагIйолча геолога.
Фоменко Федор Павловича — слесара-ремонтника.
Храпов Евгений Петровича — электромонтера.

«Грознефть» объединене УРС-а торгово-закупочни базе гIолла

Карнаухова Надежда Петровнана — грузчика.

«Спецнафтестрой» треста № 5 йолча дIа-хьа лелачу механизированни колонне гIолла

Астахов Степан Герасимовича — пенсионера.
Вартанян Марго Александровнана — грузчика.

№ 6 йолча городской поликлинике гIолла

Алексеенко Клавдия Ивановнана — санитаркана.
Григорян Люсин Мовсесовнана — санитаркана.
Герасимова Аграфена Герасимовнана — дворника.
Долганюк Мария Сергеевнана — медицински сестрана.
Дьяченко Варвара Ильиничнана — санитаркана.
Жукова Мария Дмитриевнана — санитаркана.
Заиц Асья Кузьминичнана — санитаркана.
Крехова Евгения Степановнана — санитаркана.
Краюшкина Мария Васильевнана — санитаркана.
Лунева Анна Михайловнана — санитаркана.
Матова Анастасия Ивановнана — санитаркана.
Мешина Елизавета Ильиничнана — лора.
Мирошниченко Леонила Владимировнана — цергий лора.
Огнева Прасковья Андреевнана — санитаркана.
Попова Екатерина Николаевнана — цергий лора.
Пруцкий Любовь Антоновнана — санитаркана.
Тимашкова Анастасия Дмитриевнана — санитаркана.
Хапов Сергей Фомича — хьахочоа.
Хунарова Елена Александровнана — медстатиста.
Шафаростов Василий Андреевича — лора-рентгенолога.
Шаповалова Александра Ивановнана — хьахочоа.
Пановалов Степан Игнатьевича — хьахочоа.

«Грознефть» объединене тампонажни конторе гIолла

Конов Иван Филипповича — машиниста.

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

Грозненски электромеханически заводе гIолла

Саенко Зарета Моисеевнана — обрубщицана.
Маранин Василий Сергеевича — пенсионера.

«Грознефть» объединене технологически транспорте Октябрьски управлене гIолла

Баранова Евдокия Васильевнана — обойщицана.
Губин Михаил Степановича — эксплуатаце отдела начальника.
Дегтяренко Василий Михайловича — шофера.
Куприев Василий Андреевича — токаря.
Кочера Петр Трофимовича — шофера.
Тепикова Надежда Анисимовнана — обойщицана.

Къилбаседа-Кавказски машинашкахьа граждански гIирсий Грозненски дистанце гIолла

Кутепова Зинаида Петровнана — делопроизводителя.
Колотовкин Николай Николаевича — слесаря.
Севостьянова Нинель Федоровнана — штукатура-маляра.

«Чечингазтодорга» № 1 йолча малхъяй-гIишлош управлене гIолла

Красильникова Елена Филипповнана — асфальтировщицана.

№ 30 йолча кхьерча школа гIолла

Наумкин Петр Филипповича — хьехархочоа.
Носова Анна Даниловнана — машинисткана.
Хомякова Ефросинья Яковлевнана — хьехархочоа.

№ 4 йолча профессионально-технически училище гIолла

Лучкина Зинаида Ивановнана — йоккхагIйолча бухгалтера.
Мосякин Владимир Анатольевича — мастера.

«Чечингобуьхьбет» объединене гIолла

Масленко Лидия Иосифовнана — керттерча бухгалтера.

Къилбаседа-Кавказски машинашкахьа Грозненски отделене материально-технически балашкара отделе гIолла

Городецкая Наталия Дмитриевнана — болхлочоа.
Лукьяненко Владимир Михайловича — водителя.
Шульковская Софья Михайловнана — инженера.

«Дружба» яхача переплетни фабрике гIолла

Зверев Иван Трифоновича — переплетчика.
Ландрис Александр Абрамовича — воккхагIйолча мастера.
Мартиросян Агуте Антоновнана — переплетчицана.
Макухина Валентина Савичнана — пенсионеркана.
Поликарпова Майя Васильевнана — переплетчицана.
Сарыгина Лидия Андреевнана — швея-мотористкана.
Федорченко Надежда Михайловнана — пенсионеркана.

«Чечингиполнестрой» объединене гIолла

Горбатенко Борис Арсентьевича — воккхагIйолча инженера.
Котович Аид Яковлевнана — пенсионеркана.

Къилбаседа-Кавказски магистральни газопроводаьнта йолча управлене гIолла

Мироманов Николай Ивановича — шофера.
Сапинов Александр Зайровича — шофера.
Шинг Николай Васильевича — воккхагIйолча инженера.

«Промавтоматика» яхача Iилма-производственни объединене Грозненски опытни заводе гIолла

Глотова Валентина Евдокимовнана — намотчицана.
Гавтвера Раиса Антоновнана — йоккхагIйолча бухгалтера.
Дашдян Григорий Хачатуровича — маляра-штукатура.
Данильянц Михаил Аршаковича — слесара-монтажника.
Негодаев Василий Ильича — слесара-инструментальщика.
Чайкова Татьяна Игнатьевнана — инженера.
Шайер Вертольд Эрмановича — слесара.

№ 20 йолча юкъерча школе гIолла

Бойченко Мария Федоровнана — пенсионеркана.
Войтенко Вера Яковлевнана — пенсионеркана.
Донник Галина Ильиничнана — хьехархочоа.
Жук Галина Степановнана — пенсионеркана.
Кречетова Мария Ивановнана — пенсионеркана.
Ларионова Александра Ивановнана — директора.
Ремниченко Вера Матвеевнана — пенсионеркана.
Руденко Зинаида Пантелеевнана — пенсионеркана.
Тимошко Тамара Михайловнана — пенсионеркана.

Къилбаседа-Кавказски машинашкахьа Грозный станце гIолла

Гребенщикова Елена Александровнана — оператора.
Колонкова Людмила Владимировнана — билетни кассира.
Лукашева Нина Радионовнана — йоккхагIйолча кир хьаоцаш-дIайохьийтачоа.

Къилбаседа-Кавказски машинашкахьа граждански гIирсанта йолча Грозненски дистанце гIолла

Алиева Зайнаба — дворника.
Поперечный Владимир Михайловича — механика.

Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарчу Совета Президиуман председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарчу Совета Президиуман секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1980 шера 30 июль.

КАЛЕЙДОСКОП

«ГОРИЙДОАДЕРГИЙ ГУВНА КЪАЙЛЕ»

Къаьнара Месопотами — Тигра Ефрата яхача хиита юкъе-ъала территори (хIанзара Ирак) — адамий цивилизаци хьайолаенна моттиг. ШияттагIа седза я уклайш Синдерски атагIа советски археологаша болх оу. Цу юкъагIа цар зоарбаш шераш хьалха нах баьха массеки бокхха гуь аькхеб. Масала, 1977 шера археологаша ялка йолайн Могзади, «горийдоадергий гув» яха моттиг, укхзара корайй вай зама хьаьIнахача 8 эзар шу хьалха йийла хинна къаьна юрт. ХIанз из тохкамаш деча керттерча объектех цаI я. Нах баьIара цу моттиго цхьа гектар гарта аьтта дIаоац. Гуцадаьннад ихерий зарда тIа хьалдаьча цIенох юкедеср, боахама эпа тайп-тайпара гIишлой. Археологашта кораьй хьалха вахьача сего лелаьр тайп-тайпара оруденс: ялат охьаш, оаташ йола красноособлениш, жарсайн урсийн диттаьш, гамаш, тIаьска моанхаза бухьейолаерг, хьайбай цIеаий хьувш дола кхемаш. Из деррига а кхерах хьалдаь да. «Горийдоадергий гувна» тIа баьхача наха бовзаш хиннабац топпара пхьегIаш ю гом, цудухьа цIенноаноша лелаеш хиннай гипсах кхерахи яь пхьегIаш. Цар лелаеш йола хоалеш а мраморах яь гипсани подвесошля хиннай. Лоабатах моттигерча говзанчаша пайда эцаш хиннай цIенсаш тайп-тайпара фигураш хьаьйеча. ТIехьах яьча хIаланта юкье тернай тIаозаш да дитъа, дика шаьрдаь, Iургаш а доахкаш дола маьхай.

(АПН).

РЕКЛАМА ЙОЛА МАШИНА

Теннисах лоавара дуне тIа гIоралгин воьзаш вола ткъар диъ ну даьнна швед Бьерн Борг хIана а котаьнна Уимбадовски турнире. ЧIоагIа нийса цIерам техка Iемача малхбузехьарча журналисташа укхаза а хийцаяц шоай правила. Уимбадоне котало яьккхачох «теннисни нащи» аьнна цIи тиллар. Бакъда, дукхача буржуазни изданей оагIош дIалаьцар турнире лаьккха котало яйр, шоцан хиннар цун маькаралах йола отчет яр. Гуцадьзар спортсмен-зIаминга саг бизнеса а дийна ни йоалаш волга. Тайп-тайпарча теннисни турнирашка даьха лацарах ибеча геттара йоккхача гонорарах дуккха а дукхагIа цо ахча ийцу рекламах. Шийга мел аьнначва хIаман реклама ю теннисиста: дастнашнара дIаволавенна джинсашка а спортивни инвентарага а кхаччалда. Массадолча сурташ тIа гуш йолча кертах хьерчача хIамо а пайда лу цунна.

Цун финансови гIуллакхаш леладеча компание цун вахара а аьтта куйга а итт миллион доллара страховани йий, из цо хьашареда ца хоцца моллагIа цхьа хатар эннке. Зе хинначунга проценташ мара кхоачараьц. Бакъда, Борга яхачох, къий куьг кагда яь а дага вац.

(АПН).

ХИЙ ДОАЦА ГОРОД

Пхи миллион саг вах бахаш йолча Карачи яхача города хьайхашка хIара денна утт цIенхаштта проблемаш. Ишта, официальни даннеех, цунна дийнахьа буси тоьаш бIаьи миллион галлон гарта хий. Из соахк эпаш хиначул 20 миллион дукхагIа да. ХIаьта эша хий тIа-тIа дукхагIа хул. Дукхьаьла Караче баха нах тIабеттальш (шера 30 эзар саг гаргга) хилар дац цун бахьан. Гуцадьннад шера кхо миллион галлон гартта хих бокъо йоацаш кхаш хица Iалашдара пайда ийбеш хилар. Дукхача цIеной конструкци технологически нийса ца хиларо а. ХIаьта иштта ерригача хий дIа-юха нийсдара система а тIаетт шоай халонаш. Iаьдилаша деча лоархIамегIа, 1985 шу тIаьхоачаш 400 миллион галлон гарта хий эшарга Карачана, цхьабакъда город хина Iалашьеяла дегIадоала дара юкъарча шинагIа из ха тIаьхоачаш тIаьхета деза хий алкха 280 миллион мара дац.

(АПН).

ДЕРРИГА А ХАНО ХЬАХЬОКХАРГДА

Соахка 200 гектар кха дар соьга леладеш. Хоаш ма хиллара, лаьтта леладерашта аьттув болаш шу дацар дIадахар. ХIаьта а план 26 центнер, тIаьнийцача социалистически декхарех 35 центнер йолаш, хIара гектара тIара 40,5 центнер фуальхьа хьажкIаш чуэца вIашгIехьдаьлар са. Цу тайпара лакха хьувнъам кхеба кхы сая вацар «40 лет Октября» яхача совхозе.

Белггала шу да карара дар. Дукха ха йоацаш хиннай КПСС ЦК Пленум. Цо а дака ма доагIара КПСС XXVI съезда накъадалара социалистически яхь йоаржаш болча кердача социмо а дот ейдеш, дикагIа къахьегара тIаьхех тхо.

Дерригйе уйла а яь, хьалхагIа тIаийца хинна социалистически декхараш хувца лаьрхIар аз. ХьалхагIа хIара гектара тIара 45 центнер фуальхьа хьажкIаш чуэца дош декнадар. ХIанз КПСС XXVI съезда сийна хIара гектара тIара 50 центнер фуальхьа хьажкIаш чуэца лаьрхIад аз. ХIаьта аз укх шера леладеш дола кха а соахка хиначул дукхагIа да — 245 гектар. ГIадеугаш я цу кхай тIа хьаьтIаьнна хьажкIаш.

Укх шера аз, ерригача совхозе а санна, хьажкIаш лелаеча индустриальни метод юкъейоалайир. ХьажкIаш дIаюаргйола кха ма бола ялат чуэцаше а кийчдаь юдалар. ХIара гектара тIа 10 центнер а тоссаш минеральни удобренеш тайсар. ВIаьсти яьлча лаьрхIа кийчъяь техника яра а яьккха, кхаш шаьра хьанийсдир. Де дезар хьахьехаш вар совхоза керттера агроном Чуманов Маьхьмад. Индустриальни технологех хьажкIаш лелаяра метод Iомаваха Кишиневе хиначча семинаре пхи ди даьккхад цо.

Цигара еаар цо кхаш хьанийсдеш йолча агрегатий схема а.

ХьажкIаш дIаера дикагIа йола ха хьакхабчача кхай тIа араьйккхар лаьрхIа кийчъяь комплекс: опрыскивателаш, растворaш кийчъяра эша емкосташ, БДТ-70 яхе деза дискаш доахна малхаш, культиваторш, сеялкаш, катокаш. Еррига дIалаьрхIача комплексе 25 транспортни единица чуйоагIар.

ХьажкIаш дIаювча хана хIара гектара тIа ворхI килограмм лаьрхIа эрадикан 6-Е яха гербицид тессар кхай тIа. ХьажкIаш дIаюнлга, гербицид тоссилга, лаьтта шаьрделга, кхыдола балхаш комплексе чакхдоахар. Хьувнъам чуэцалца кхыйола операцеш е еаш яц керда технологи.

Шоанга тIадиллача гIуллакха бехктоахаш кхетабеш къахьегаш бар механизаторш Яндиев Султан, Олигов Iумар, Евкуров Руслан, Шибилов Сулимбек, Гадиев Муса, Кантышев Амир, кхыбараш.

Д. ЕВКУРОВ,
Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза хьажкIаш лелеча звено звеньевой.

Доазол дехьара

Карара шу дIададалуш ДРА столице лайдача «Афганистан революционни лехамски болам» оалаш йолча диверсионно-террористически группа члений дош духьал хьайийла процесс хилар Кабуле. ЛаьрхIача революционни суда хьалхашка оттер Косым аьнна цIи тилла йола бандо бахчела лелаьдаь Варетали Джафари цун цхьайтта гIонча. Уж бахе бир вах партийни активист верах, къайлагIа бомбаш хьаьрах, бокъо йоацаш гера лелададах, паччахьалкхехо духьалара литература дIадоаржадерх.

Воадона керте хиначa Касама хоам бир не дукхаьол инструкцеш я Иране хьуьабенача дIй болча кхах, аьнна. ДРА лаьрхIача революционни суде кхьарчал а доацам беже боцца нах боабоьча банда йиш члена не аьнна оттадир, воккхарна набахта бахка тайп-тайпара хана тохар.

Журналисташ хьаьвал бе бандиташнра хьедайкхача герзагах литературагах.

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Мишта йолаш бIаргаяйра сона Афганистан

Арманте(й) яхача французски города мэра заместитель Клод Гатиньон дукха ха йоацаш Афганистане хинна, афгански халкъацарча солидарноста дунен халкъашта юкъерча конференце дакъа лоацаш. Шийна бIаргадайначох Парижерча АПН корреспондентага Игнатов Александрига дийнар цо.

Афганистанера хьал макхулла дикагIа доаза гIийртар тхо. Конференце цхьа группа хилар къилбаседе, Мазари-Шарифе яха, со юкъе волаш хинна шоллагIъяр — къулбехьен-малхбоале, Хосте, пакистански доазон йисте хилар.

Оаха яь берттера вывод — мехкара хьал цхьан кога тIа доалаш латт. Бандиташа баха нах са даьнха ца буташ кхестабаьча къулбехьен-малхбоалене а кхашка балхаш де арабаьяаб ахархой. Волх беш я базар. Лицее хIара денна деша доагIа 600 бер. Мехка кхерамален доазуи лорадеш да афгански эскар, цун цхьа дакъа долча хилар тхо.

Афганистана Халкъа-демократически партерча (НДПА) новкъостаща дийцар укхаза пал-патаьха Пакистанера лалутчикаш ух, яхаш. Тхо цига хиначa хана городе бар пуштунски племенай баьччаш. ХьалхагIа Iаьдалаца гIулаях лелдара тIера бабар уж, хIаьта хIанз доазол дехьаре хьачуухача бандитех юрталш пахи лорабара правительствагара новкъостал дехаш бар. Столицан Iаьдалой тайп-тайпарча бахача наьаца леладу буьзамаш тоадалар — хIанзарча хан-юкъа белгало.

Афганистане хинна революци боахама феодальни а дофеодальни а структура йохае декхарийла я. Кабуле тхоца къамалаш деврашна белгаI ма даккхара, афгански, революци цудулье къаман а демократически а маIан долий я. Ахархой Iазала кIалхарбахар, хий ханара паччахьалкхе хьаяр — из да мехка хьалхалаттача деррига низий декхар.

Цунна новкъарле е гIерт империалистически гIозараш. Цар агрессивноста бахьан малагIа да аьлча, из да Иране, Афганистане, азиатски континента кхыча мехкашка лоархIаме позицеш карара ялар.

Араьхьара чугIертар деша цхьа оагIув мара яц. Моли Iалаьмате чIоагIа тIехьабиса хиларца а эксплуататорски классаш еча дукхьаленца а юкъаена халонаш духьала яьнна революцена. Уж кхы а кIоаргйир авантюриста Амина даьча гIалаташа. ХIанз уж дIадоахаш да.

Белггала аьлча, аграрни реформана демократизаци яра кампани дIайолаьй. Амин волча хана военни хьисапе хIана декъац аьнна, салтий юкъе а болаш, хица Iалашбара санна йола лоархIаме проблема теркал а ца еш денъар лаьтташ. Помещикел совгIа доазув уттадора кхаь гектарал совгIа лаьтта мел дараш. Цу гIулакха бIаьхий а кьеа а боаца нах раьза бацар, уж кердача Iаьдала духьала баьлар. ХIаьта лаьтта хьожадаь ахархой дIаделу, удобренеш, лаьттанна гIулахх де механизмаш йоацаш бисар, цхьайолча хана вIалла хий а доацаш. Цудухьа хьалха шоай хиннача дахьшкара новкъостал деха дийзар цар, цхьайола моттигаш нийсьелар царна даьтта юха дIателаш а. ХIана афгански Iаьдалаша машино-тракторни станцешта тарра кIаьнаш вIашагIъехи, царех цаI Пактия яхача районе бIаргаьйра тхона. Советски воьнъостагах доккхагIдола дакъа цу сфере дIоухийт.

Амина режимо толкадаьдар бусалба дина керте лаьтарашца леладу гIулакхаш. Из бахьан долаш революционни процессана юкъера дIадаьлар афгански общества цхьадола доакъош. ХIаьта укхаза вах ды чIоагIа лелабеш ба. Цу даькъе боккхача лоархIаме хилар революце лидераш дина керте латтарашца вIашагIкхетар. Цхьан кибулъски маьждиге иоллаца къамаьл хилар тха. Тхо революцена духьала дац, аьлар по тхога. Цхьабакъда дина уйлаш, дукхача бIаьшеренашкара хьайоагIа традицеш лоархIаш ца хилар нийса [illegible].

ХIара исторически этапе социализмаца, СССР-аца къовсам лоаттабара керда накъаьш а бахьаьнаш а лелаш хьайоагIа империализм. ХIана цу къовсамa юкъмоттиге оттаьй «афгански проблема». Париже юхацIанхахьчача Франце паччахьалкхен телевиденен радиовещанен ерригача станцей дирекцешка навкаташ яздир аз. Афганистанерча гIулахех дуван сай безам хилар дIахойташ. Вакъда цхьаннахьара жоп дацар. Из ба-кх «кортамукъача информаце» мах.

(АПН).

Париж.

Иерусалим ёкъаш йоаца город я, аьнна закон тIаийцад Израильски парламенто, израильски паччахьалкхен еррига учреждениеш цу чу дIаниййсье лерхI.

Иерусалима Малхбоалехьара дакъа дIалоацилга города дунен халкъацига юкъера статус луш бола ООН соцам чIоагIе телхабелга да. «Израильски Иерусалимах» йола сионистски концепци Iарбий мехкашца санна, дерригача дунен общественностаца а къовсам баккха безам болга да.

ООН штаб-квартире 40 ислама паччахьалкхеца балха документ дIадоаржадьд, цо хьадех Иерусалимах дола дош къоастадара ООН-а Кхерамален Совет вIашагIтохарга.

СУРТА ТIА: Израильски патруль Иерусалима Малхбоалехьарча дакъа тIарча цхьан улица тIа.

«Штерн» яхача журнала тIара сурт.

ТАСС фотохроника.

Иерусалим дIалацар — бокъо йоацар

Израильски парламентерча дукхагIбараша могаьлй Иерусалима малхбоалехьара дакъа дIалацар чIоагIдеш а из город «Израила паччахьалкхен ёкъаш йоаца столица» хилар кхайкадеш а йола законопроект.

Иерусалима малхбоалехьара дакъа Израила дIалаьцад 1967 шера июньски агресси хиннача хана. Цу ханне а экспансионистски политика чакхйоахача цун доаьдеча гIозараша израильски паччахьалкхен законаш дIадоаржадир города малхбоалехьарча дакъа тIа а.

Сионисташа бокъо йоацаш даь из хIама геттара харцахьа лаьрхIар дерригача дунено. Гаргарча Малхбоалерча хьалах дола дош дувцаш хиннача ООН Генеральни Ассамблея V-ча чрезвычайни лаьрхIача сессе 1967 шера июль бетта соцам бир израильски оккупанташа Иерусалима хьакъехьа леладер законаш доагIаш дац, аьнна. Цу тайпарча воацe тIа дуккхаза а лаьттай ООН-а Кхерамален Совет а. Цун резолюцешка юха а белгалдоахар низагIа территори караерзае бокъо йоацилга. Израиль тIаьхьехар законодательно а административно а города правови статус хувцаш ше мел даьр дIадаккхара, цунца цхьана дIалийца лаьттaши цу тIара боахами юха а луш.

Из иштта дале а, Израило соцадинзар Иерусалима Iарбий дакъа тIа массаза а ший тIаьхожам лоаттабара деш дар. Цул совгIа, Иерусалима демографически состав, организационни структура а статус а хувцара йола шерра программа практически город хьалъярах йола политика сионистски паччахьалкхен правительства балха тIа керттерча гIулакхех цаI хилар. Цу гIулакха израильски военщино цIенош доладеш а хьадоахаш а Iарбий низагIа арабоах Иерусалимера. ООН даннееIа, Иерусалима малхбоалехьарча дакъа тIа а пригородни районашка а таханарча дийнахьа 17 израильски нах баха моттиг Iойллай, уж дукхагIча дакъе хьаьлъай укхаза массаза а бахача палестински Iарбий лаьтташ тIа. 1975 шера израильски парламенто могаьлй Иерусалима генеральни план, цунга хьежжа городской муниципалитета доазув дикка шердерга Иордан яхача хин Малхбузехьарча оагIорахьа яьда нах баха моттигаш хьа а луцаш. Города малхбоалехьарча оагIорахьа 35 эзар цIа хьалдерга, цу чу вахарга керда хьатIаена 132 эзар саг. Плано керттера делерхIар — Иерусалима малхбоалехьарча дакъа гонахьа гIолла израильски нах баха массиваш хьалъелга, уж эш Иерусалиме бахача Iарбаша юкъарчал а доацаш Иордан яхача хин Малхбузехьарча оагIон тIа бахача вежарашка болча шоай нахаца гIулакх ца леладайта. Цул совгIа, оккупационни Iаьдало дот доах цу тайпарча кордоно Малхболехьарча Иерусалиме баха Iарбий шоай моттиг юта а юташ дIабахарга. Иштта гIулакх чакхдаьлча аттагIа хурга Иерусалим Израилах дIатоха. Цу дерригех а яь ца хеташ оал: город «мукъалкхара а вIашагIтохара а» политика.

«Иерусалимах йола законопроект» халкъашта юкъера массане тIаийцача бокъоний нормаш а ООН-а соцамаш а вIалла ца лархIар мо мара кхыча бесса кхетеш йиш яц. Цар Иерусалима малхбоалехьара дакъа 1967 шера дIалийцача Iарбий территорей дакъа санна лоархI. ТIема хана балаш бола нах лорабарах йолча йиъгIлагIча Женевски конвенце 49 статьяс декхарийла ю оккупаци еш йола держава, хIанз юцар Израиль, «хьалоацаш йолча территоре тIа шоай мехкара нах дIачу ца ахийта е депортировать ца де».

Дунен халкъашта юкъера законаш телхадеш а территориальни экспанси еш а Израило дIайоланача кердача акто цIенхаштта ирбаьб веша а чIоагIа хинна Гаргарча Малхбоалехьара кийкам, керда духьаленаш хьалъяьй деррига а чулоацаш Гаргарча Малхбоалехьара доаш къоастадеча наькъа тIа, хIаьта из къоастадела дIадех цу регионе дахача халкъий вахара хьаштaна.

Р. ИСКАНДЕР.
АПН.

КУРСАНТ—КУРА ЦӀИ

Ший тайпара йола из лагерь, ули Урус-Мартановски районан хозача моттиге, сомий бешаманитеи кӀия кхаштеи юкъе.

Лагера аьшка коанаӀараштa хьалхашка латт автомат бе йоалла зӀамига саг. Цо сигнал лу (тӀехьагӀа хайра тхона из Грознерча № 9 йолча юкъерча школера дешархо Сангереев Шамхан волга), наӀараш хьаллалу, тхо дӀатудаьлар Володя Мордвинова цӀерагӀча республикански тӀема-спортивни лагера ноа.

Ӏуйре яр. Дукха ха йоацаш хьалгӀайтта курсанташ лагера хоа гуллуш бар физзарядка е.

Укхаза деррига а бокъонца долча тӀема дакъе санна да. Лагера деррига вахар дийнахьарча распорядках нийсдаь да: гӀовттилга, физзарядка, помещенешка лостам белга, хӀама дуилга, дешара занятеш чакхйоахилга, нхыдар.

Курсанташ дукхагӀа йолча хана занятешка хул. Цу гӀулакхе уж чӀоагӀа раьза ба, хӀана аьлча цар карьерзаю хургйолча бӀухочун професси.

Оаха къамаьл ду Саиц Игорацa. Грознерча № 28 йолча юкъерча школерча дешархочунца.

— Къахьегама лагерера болх чакхбьалча тхо, бокъонца дола салтий санна, машинашца тӀема - спортивни лагере кхаьчар. Торжественни линейка чакхъьйначул тӀехьагӀа тхо взводашта дийкъар, взвода командир вовзийтар. цо кулгал е деш чакхдаьккхар уж пхи ди. Тхоне дукха еза лагерь, цо эскаре гӀулакх де Ӏомаду тхо. Укхаза дов тхона тӀема Ӏилма, азнмутах лела Ӏомалу, автоматаш кхувс. Кхы нтта я ала болх бац укхаза дисциплина. ХӀаьта а даьннад тхо цунга, цӀадаха дог а дагӀац.

Хьахов сержанта С. Концова команда: «ДӀаоетта». Цо юкъагӀа даьккхар тӀа къамаьл. Дукха ха лалехьа тхо юха а вӀашагӀкхийтар Игорцен цун новкъосташцен. ХӀанз дешара плайе да тхо. Укхаза эпсара В. М. Пучковс кулгал а деш, курсанташ гераз леладе Ӏомалу.

— Взвод, ладувгӀа! — хьахоо опыт йолча военрука чӀоагӀа оаз. — ЛадувгӀа са командагаl Геро—белаж тӀа!

ЦӀенхаштта я берий юьмараш. Ахкаш малхо къахетам боацаш воагаву, беха курсанташа оца я. Цар шоай хьехамчий команда йоагӀача бесса кхоачашъю.

Лагере бокхьа теркам тӀалоаттабу политико - кхетама балха а. Лекцеш еш, беседаш ю, кинофильмаш хьоих, бовзаш болча нахаца вӀашагӀбеттапу. Курсанташ болча хьоашагӀа баьхка хинаб тӀема ветеранаш полковник Гавриков Савелий Леонтьевич, подполковник Коробкин Дмитрий Борисович. ТӀом болабеннача хьалхарча дийнахьа дене из чакхбаллалца эскаре хиннав уж шиъ эпсар.

Ветеранаша дийцар советски бӀухой тӀема денал ах. Царех хӀаранс чоте дукха за сий дола гӀулакхаш. ХӀанз а, машара ха латтача хана, къонача тӀехьенна кхетам луча хьалха латт уж. Цар дакъа лоац ДОСААФ областной комитето кагирхошта тӀема - патриотически кхетам луча. Каст-каста хул школе, болхлой общежитешка, лагерашка. Курсанташца вӀашагӀкхетар а хилар цар дог тохадолийташ. хӀарананле хиннахьа дицлургдац тӀема ветеранаша дийцар.

Хетаргахьа, эггара чӀоагӀагӀа безам болаш чакхдоах кагирхоша автоматаш кхувсилга. Из лагерни вахаре керттера событи я, цунга тьеж. ЦӀейна накъаболхаш санна кийчлу. Цу дийнахьа кӀаьнкаша тӀема гера, тӀема поатронаш бе йоах. автоматаш кхувсача рубежа тӀа арабоал.

Цар леладер дукхьал тоцаш кхувсилга хиина Ӏац. Даймохк лорабе кийчлуча къонахчунна, салтечунна хьалхашка латта экзамен я из.

Автоматаш кхийса чакхъьйначул тӀехьагӀа арадаьннача лагерни «Молне» тӀа оаха дийшар ер дешаш: «ТӀехдика топаш кхийсар курсанташа Юрински. Иваненкос. Пронягина, Ахмедовa, Альмурзаевa, Зайченкос. № 1 йолча взвода курсанташа топаш кхувса лоаш Ӏомаберах баркал оал заместерча майора В. Н. Черновна, сержанта Абасовна, ерригача эпсарий а сержантий а состава».

— Хьалха автомат кхувсача хана кхерами хет, — йоах курсанта А. Хакимова, № 32 йолча школа дешархочо. — Из зӀамига калибр йола топ кхувсилга дац. ХӀана автоматаша а кӀезиг-дукха хьакхашта даьннад тхо. ТӀехьагӀа накъадаргдолаш гӀулакх да из. Укхаза айса ьамка ха зехьа йоайича санна хетац сона, хӀана аьлча эскаре ваха веза ха а гаьна яц.

Юха а хов команда: «ДӀаоетта». ТӀема доакъошка мо мара распорядок йохае йиш яц укхаза. ХӀанз берий массаза а санне къахьегама ди дӀадолалу.

Республикански тӀема-спортивни лагерах дола къамаьл дӀахо ду оаха ДОСААФ-а областной комитета председателаца В. В. Луньковца. Цо аьлар:

— Мордвинов Володя цӀерагӀча тӀема-спортивни лагеро болх бу шоалагӀа шу да. Лагере оаха хьех эскара структурах, порядках, дисциплинах йола хьалхара юхьнташ. Цхьан дешаш аьлча, хургволча бӀухочун школа я из.

В. ФОМЕНКО.

СУРТА ТӀА: тӀема ветеранаш С. Л. Гавриков а Д. Б. Коробкина курсанташ болча хьоашалгӀа.

Автора сурт.

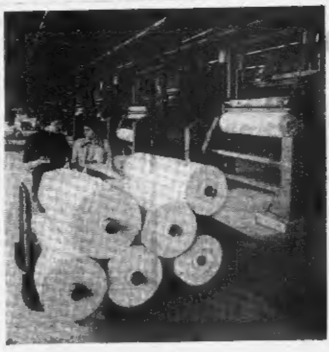

Халкъа боахама чӀоагӀа эша материал

КОМИ АССР. Туьлорг доаца гета ду фабрика [illegible] бе йолаеннай Сыктывкаре. Цун проентие низалаш — шера бӀаь миллион квадратни метр гета. Технически гӀулакхашна дӀаухийтача боамбехи гетехи хьадаьча хӀадаита метта леладе ма-гаргда из гата. Дийна доаца гата хьаду бийдал я ниско-заца вӀашагӀъэь лнисаш, гета, тхаи лоацца хьысаш, синтетически кӀуживаш. Ийза йоаца материалаш Сыктывкарера дӀаухийт мехкарча дукхача районашка — автомобилаш хьерашта, полиграфистанша, кого гӀирс бераша.

СУРТА ТӀА: фабрика цхьан цехе.

С. ГУБСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Кердадараш, событеш, факташ

ЯЙНАЧА ВУЛКАНИЙ «ШОЛЛАГӀА ВАХАР»

Миллионаш шераш хьалха яйнача къаьнарча вулканий кхийсача хӀамаех халкъа боахаме пайда эцилга мога-даьд Алма-Атерча геологически Ӏилмай Институтa специалисташа.

Хий чулоаттадара дукхагӀча даькъе Ӏаламо хьадаь кийча бераш да уж. Цар Ӏурганита гонахьа гӀолла дукхагӀча даькъе бӀаь а соъгӀа а метр лакхал долаш вулканически породаш яда. Практически из дании йола сунт я. ГидрогӀишлош хьалъечар кӀезиг-дукха ремонт е мара езац цу гӀишлошта — цу чура хий Ӏоухаргдоацаш масса дола Ӏург дӀакъовла е гаьна доацдаш довгӀача хиш-теи хьасташтеи уж хьачу-ухаргдолаш никъ хьабелла мара безац.

Алма-Атински Ӏилмахоша цу тайпарча геологически образоване эталонии образеца лаьрхӀа хьахержай дукхха ха хьалха яйнача исполински вулкано хьалъяь Жамантасски гӀозара хьисаре йола структура. Из я йокъал латтача Казахстана малхбоалехьарча районе. Цо дӀалоаца моттиг кхо бӀаь квадратни километр гаргга я.

Даьча тоалкамаша хьахьехад, хайра къа ца хьеташ, кӀезига мара—ахчея материалаш дӀа ца ухийташ укхаза хий лоаттаде моттиг хьалъе йиш йолга. Цун бахьан ер да. Къаьнара из вулканан йолча моттигера Кодуты, Баптак, Курайлы яха хиш Ӏодалалу. Цуа гӀозара хьисане структура йолча готтача чӀоже де деза — инженерии балхашка диллача човлхане йоаца массехк сунт техача искусственни Ӏам хьахургба. Аьхки йоъъал эттача бетташка цо хиш тешламе кхоачам бергба дӀадувча лаьтташта дукхха эзараш долча доахана а же а Ӏулашта. Ӏам замалахьа иштта чукхийттача моттигашка дукха лоа Ӏов. Лай хий а ЙоӀӀанкетаргда хургйолча водохранилищана.

Казахстана Ӏилмахоша лаьрхӀай иштта тӀоадал ӀоаергЙолча искусственни моттиге дикагӀа йола параметраш. Эггара кӀоаргагӀа йола моттиг хургьа 70 метр, хӀаьта хин тӀехенo дӀалоацаргъя 200 квадратни километр сов-гӀа.

Владимир ГАНЖА.
(АПН).

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

Инициативеи опыти

МАСТЕР—ХӀАМАН ХЬИСАП ХИЛАР

Нагахьа санна тха фабрико шера арахеца ерригa продукци цхьа изделн шоллагӀчуна уллув йолаш дӀанийсийча, бокъонца йола искусства произведени хургьяр. Цхьабакъда, боарам тӀехбаьнна бокха хургбар — ворхӀ эзар квадратни метр. Тоша хила да, из Ӏалаьмате бокха кӀувс, лол лаларех хотташ, кхалнаькха кулгаша бийзаб аьлча. ХӀаьта а из нитта да.

1929 шера, — вешта аьлча, шовзткъе итт шу соагӀа ха хьалха, лоаман кхалнаькха инициативагӀа хьайийлар из кӀувсаш ду фабрика Пятигорске. Цу дерригача шерашка цахилдаш Советски Союзе миттел, доавол декъа а хоатташ я тха изделеш. Уж нийеришта юкъе я ФРГ, Англе, Бельге, Швейцаре, дукхача кхыта михкий фирмаш. Дукхьал 1979 шера дӀалхьийтай оаха 10 миллион сом гаргга мах бола продукци.

Тха фабрикин мара авторитет лакха я. КӀезига къахьетац цу гӀулакха тха кӀувсаш дерий дошоча кулгаша и оаха, мастераша а — цар кулгалхоша, гӀончаша.

Цкъа, мел лоархӀам болаш ва производстве мастер аьнна сайта хьаттача, дагадехар сона лоацца жоп дала йиш йолаш хаттар дац-кх из аьнна. Оалаш де: цехера берригa болх вӀашгӀехьабаккха безар мастер ва. Из бакъ а да. Йолаш я лаьрхӀа оттаиь мастерах йола положени. Цу тӀа аьннад, из декхарийла ва кхерамлеп техникеи технологни нийса лелае, оборудованена эффективно эксплуатаци е, бийдали материалаши кхос гӀерта. Мастера йовкхо е еза шийга хьесипача участие технически прогресса. йоаджае еза хьалха латта опыт. ХӀаьта а мастерах йолча цхьаьна а положене чуловцаргдац нхьметтел кӀезиг-дукха а мастера де дезаш мел дола хӀама, нъестае еза проблемаш.

Ши шу хьалха Пятигорске профессиональни ориентаце центре хьаьлр кӀувсаш дерий класс. Лакхерча классашка дешаш йола йиӀгаш Ӏохайшар тха фабрико центра еннача станокашта хьалхашка. Из Ӏалаьмате дика професси Ӏомае хьалхарча юхьиге гӀодир цар тха цеха дикагӀа болча мастераша Солод Зинаидас, Тернова Валентинас, Попцова Лидас. Дукхьал уж хьоиябаьбар фабрика керда смена кийчъе.

Баьда, берригача мехкарий дегаша тӀаэцаш яцар из професси. Амма хьалха из йистеьккха цхьайтта йоӀ фабрике хьаккхьчар. Школе тхоай новкъосташа цар хьийха хӀамаш шаьрдайта а кердадараш Ӏомадайта а дезар цесе. ХӀаьта бокъонца болхло хургволаш сага кхетам белар доккха а дикъаза хала а декхар ма дий. Мастерицаш-м Ӏомабе ма безий лакха оасарде йолаш къахьега, предприятена цар лур максимальни хургдолаш а болхло ше доаккхача алапен раьза хургволаш а. Уж Ӏомабе беза къахьегама дисциплина чӀоагӀа лелае — цкъаза Ӏайише болх беш хилац мехкарий. ХӀана аьлча, шоаш зӀамига хилараргӀа хабар дувцара тӀера хул уж. Уж дерригa гӀулакхаш мастера тӀалатт.

Белгалдаккха дезаш да, дукхха мехкарий кхьанца дена хьенкха болх бе болалуш хилар. Иштта, Гунькина Марина шн-кхо бутт боаллаше а кормаш тӀехьхоачаш е еш болх бе йолаелар. ХӀанз а иштта болх беш хьа а йоагӀа. Дукха ха йоацаш КПСС членалла хьайийшар оаха из. ХӀаьта цуи неш Гайнуллина Татьяна а дика производственница а общественница а я. Цунах парте членалла кандидат хиннаӀ.

Амма квалификаци лакха хиларах доалаш дац гӀулакх. ХӀанзарча ханара болхло мастсе оагӀорахьара образовани сага хила веза. Мастера декхар а цун хӀан тӀа латта гӀулакх а да болх беш болча къонача кхалнаха дӀахо дешилга могадарн нул тӀехьагӀа дешара заведене цар мишта деш хьожаш хилар. Дукха ба тха сайрийнарча школен техникумашкен деша бахнах: дикагӀа болх беш бола кхалнах институташка деша ухийт фабрико, лакхагӀа дола стипендеш а хьекадеш. Иштта технолог хила лаьрхӀа дешаш я сова дика йовзаш йола Марчикова Марина а, цхьан хана цеха мастер хила мег цунах.

Цхьаькха мастера йоакхо е еза дола гӀулнх да кагирхой коллектива общественни вахара юкъеоэар, кружокашкен семинарашкен царга политически дешар Ӏомадайтар. Сов хургдац цар бытен мукъача хаепп терко йича а. Тхоай художественни самодеятельность наькхачул эсалагӀа ца хилийта гӀерт тхо.

Массехк дош аргда аз производственни проблемех. Тха укх шерара керттера болх ба кӀувсий дезаш кердача стандартах болх бе яхар. Хьалхараяр 10 квадратни сантиметра 32x32 узелен йолаш яр. Кердаяр — 35x35. Долче, хьалха хиипача майдена тӀеккет шн бӀаь нӀал узелок. Из сов дукха хул. Цудухьа дукхача хана кийчдала дийлар цу балха. Эггара хьалха мастераш шоаш Ӏомабелар, хьайир эталонии образецаш. хьайир мишта хул хьажа кӀувсий, накъий, палазий партеш. Цул тӀехьагӀа доладелар тхо болхлой кердача технологех болх бе Ӏомабе. Ала дезаш да, кердача-стандартагӀа болх бе доладелаpo арахецача изделей дикал доккха лакхъеш хилар.

Кардинальна хуацамаш наггахьа мара ца дулаш хӀама да производстве. Амма массазарча къахьегама режимо а дӀадех мастерагара по дам теркам тӀалойттабар. Шн мастер ва тха цехе. царех хӀаранега 80 станок я хьожаш. Смена йола а илалехьа цхьа обход ю азен са [illegible] Лешепекова Валентинаск. Тхо хьож, хӀара мастерица цунна мел эшачуна Ӏалашьяьйнй, мел болх бисаб хӀаране болабаь кӀувс баьбаккха, балха дикал миштай.

Хьа а баькха Ӏохайшаб мастерицаш станокаш тӀа шоай болх бе. Шаькха а йолалу со цехе гӀолла. Цхьаьне тай хьаде хул, шоллагӀчун кӀувса тӀа дулаш дола сурт хоза хилац — укхаза мастер ва хьалхара гӀонча. КховлагӀьар кӀувс баь йоалаш латт. доӀче, цунна кердача кӀувса тӀа лаьрхӀача суртага хьежжа кӀувс бе тай харжа деза. ХӀаьта ткачихашта юкъера яхь са гӀулакх деци? Дилла новкъостал ду аз тӀааца дезача социалистически денхарий уйла е. ТӀехьагӀа, итогаш еча хана, сох арбитр хул.

Мастер моллагӀчох хулалургвац, дукхьал цу гӀулакха хьанча санна волчунга мара. Амма цу тайпарачох а цу сахьате хилац мастер. Мастер хилалехьа аз дукхача шерашка болх баьб станока тӀа. Сай пхи вӀеӀе санна дика бовз сона ткачихи болх, цун моллагӀа прием, моллагӀа операци. Цудухьа хӀанз сона кттa да болх бе йолалуш йолча ткачихана а мастерицана а гӀо де — «дошо кулгаш» — из цӀи лу оаха дикагӀа барашта.

32 шу да фабрике аз болх бу. ХӀаьта цӀаккха а дечке а яьнкаяц со айса из професси харжа. Дика гӀулакх деци из — маха эша хоеии хьаяр? Кхы а дикагӀа да болх бе йолалуш мара йоацача ткачихах дика специалист. Бокъонца вола сага вар. Из дац-те мастера де дерхӀарех кертергдар?

Валентина АРАКЕЛОВА,
Ильча цӀерагӀча Пятигорски кӀувсий фабрика мастер.

(АПН).

Кагирхой эздий гӀулакхаш

КПСС XXVI съезда даха ма доагӀара накъадахара шоаш оттаьча мероприятешка «Грознефть» объединене комсомола комитето дӀаяздьдар кагирхошта культурно галаӀара аша хьалаш кийчдара мел эшар дергхилара.

Цу хьакъехьа хӀанйле тайтайпара мероприятеш чакхьйхьхай. Цхьан шоатта дийнахьа Старогрозненски бурвтохара балхий управленерчи «Старогрознефть» НГДУ-ен комсомольцашеи кагирхошеи субботник чакхдаьккхар шоай стадионе. Кагирхоша цӀенъеш, юкхаш, нийсъеш лостам бир укх деношна «ТӀоарска бургаца» финальни ловзараш дӀахьоргдолча цу стадионе.

Иштта, цига субботник чакхдаьккхар Старопромысловски технологически транспорта управлене комсомольцашей кагирхошеи.

ШАХМАТИСТАША СИХХА Ю ХОДАШ

Физкультурника денна хетаь блицтурнир хилар городской шахматни клубе. Финале вӀашагӀкхийтар эггара чӀоагӀа вола 12 шахматист - хьалхара разрядник.

Ловзар дӀадолалуш шехьа а хьалха ваьлар ДСО «Урожай» опыт йола вазал Беззиже Хьажбикар. Партена тӀехьа парти боаккхар цо. Турнир чакхъяллаца лидера тӀехьакхе цхьаннена а маганзар. Хьажбикара котало пьякхар цхьайтта хила йиш йолчарех 9.5 очко а йоаккхаш. ШоллагӀа йола моттиг яьккхар Ошаев Хьаж-Мурада, котало яьккхачул ах очко мара тӀехьа а ца нуеаш. КховлагӀа вар Баклин Владимир — 8 очко.

Котало яьккхачарна физически культурен спортен городской комитета призаши грамоташи елар.

А. ХАНТ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйренара гимнастика.
9.05 — «Йочал шо, хурманчаш!».
9.35 — Бераштa дола фильм. «Самукъане кхо смена» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. «Миколa гӀалат» яха 2-гӀа фильм.
10.50 — Паччахьаьхки академически Къахьаьседа эрсий халкъа хора концерт. Йистеельча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Минска телевизионни студи «Колабелье», «№ 1 йола дедо», «Автограф сигала» яхача документальни фильмай программа.
15.50 — «Васильева произведени нагӀлоашка гӀолла».
16.00 — «Шахматни школа».
17.30 — Классически музыкай концерт. Ленинградера передача.
17.40 — «Хина хьу Ӏоахьийтаро» яха телевизионни очерк.
18.25 — «Олимпиада-80». Денна тӀехьа ди» 22-ча июле кинохроник.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Къахьегама сийлени хьалхалаттарна». Калининградски флота чакъарий нефта коллектива хьакъехьа.
19.10 — Халкъа назмий халхарий Добруджански парчахьалчен ансамбля концерт. (Болгари).
19.55 — «ЦӀе ярс» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-ра сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Документальни экран. Йистеельча — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

9.35 — Бераштa дола фильм. «Самукъане кхо смена» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. «Фенимора къайле» яха кховлагӀа фильм.
10.40 — Центральни телевидени Ерригсоюзни радион симфонически оркестро дӀалокха советски композиторий произведенеш. Дирижер—Демченко. Йистеельча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Иццa шийн йоӀоме аьнна Денга. «Бокаро» яха металлургически комбинат. Документальни фильм.
15.10 — «Хьанкара Ӏалам».
15.30 — «Чайника». Фильм-концерт.
16.00 — «ДикъагӀа стихаш».
16.30 — «Москва — москвичашда».
17.00 — «Кхаснара хьа сурт-сибат ден аз». Малаев доах Минасова (Ереван).
17.30 — «Орленок» яхача телестуди юниорий Советски Союза Турилаца, СССР заслуженни летчикаца Гризодова вӀашагӀкхетар.
18.25 — «Олимпиада-80». Денна тӀехьа ди», 23-ча июле кинохроник.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Сага а закон а». Передача дӀахьу юридически Ӏилмай доктора профессора Бабаева.
19.50 — «Нимфи». Фильм-балет (Тбилиси).
19.55 — «ЦӀе ярс» яхача телевизионни художественни фильма премьера, 2-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Союзни ЦӀен колонни залера СССР халкъа артистна Обрaзцовай а Центральни телевидени Ерригсоюзни радион эрсий халкъа инструментальни академически оркестра а концерт. Дирижер — РСФСР заслуженни артист Некрасов. — Перерыве — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

16.35 — Ӏилмани-популярни фильм.
17.55 — Хоамаш, реклама.
18.00 — «Объектива бехк бу».
18.15 — «Мохк-ГӀалгӀайчу гӀолла».
18.35 — «Йлата санна воакъаний я боакко мо» (гӀалгӀай меттала).
19.05 — Хьалхалатта опыт массеста дӀайоккхийта. «Плазменни хӀама тоаламрах а соаьна орах а йола заводашта юкъера школа».
19.45 — Ӏалам лорале (нохчий меттала).
20.15 — «Поэзи». Заболоцкий.
21.00 — Московски паччахьалкхен филармоне академически симфонически оркестра концерт. Программана юкъе Бородина произведенеш а. Дирижер — Латвийски ССР искусства заслуженни деятель Синайский.
21.40 — «Бакъдар лехаш» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 4-гӀа сери.

III ПРОГРАММА

17.00 — ВЛКСМ ЦК клуба «Кожаный мяч» яха спортлото даьккха 18-гӀа Ерригсоюзни финальни иъзормеcтвенни хьалхара трансляци.
18.30 — Документальни фильм.
18.40 — «Нийсархо». Республика кагирхой съезда хьалхарча вахте (нохчий меттала).
19.15 — «Мохк-ГӀалгӀайчу гӀолла».
19.35 — «Самукъане карусель» яха мультфильм.
19.45 — «Ялат-80». «ХьажкӀайa севктайн кхашка».
20.15 — «Кхерам боацаш дӀа-ниха лелар».
20.45 — Бетховен. Московски паччахьалкхен симфонически оркестро кховлагӀа кхоалагӀа симфони. Дирижер — СССР халкъа артистка В. Дударова.
21.40 — «Марша вoагӀалаш, со хьай дахьа я мотт хьоина» яха телевизионни фильм.

15 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйренара гимнастика.
9.05 — Мультфильмай программа.

РАДИО

14 АВГУСТ

6.40 — «Юрт: гӀулакхаш а некъараш а» (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Иллеш деха Медова (гӀалгӀай меттала).
8.40 — «ЦхьоагӀа йолча дезале» (нохчий меттала).
9.15 — «Партийни гобраня — кхетама эскара школа» (нохчий меттала).
9.30 — Ашараш (эрсий меттала).
9.45 — «ГӀоаш йола эффективность» (нохчий меттала).
17.10 — Передачий программеи хоттамах бола хоами (эрсий меттала).
17.15 — Баьналаарам лелалсеий зевнагӀа йола концерт (эрсий меттала).
17.35 — «Партоорганизаценнхара отчеташ а хоржамаш а» (гӀалгӀай меттала).
17.50 — «Деи теман» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Деса хьехамагӀа» (гӀалгӀай меттала).

15 АВГУСТ

6.40 — «Юртара Ӏуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинца некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Художественни самодеятельность лоакъашхой концерт (нохчий меттала).
8.50 — Социалистически хьал дизайнах (эрсий меттала).
9.15 — «Хилла гӀахьамаш дӀахьош ба» (нохчий меттала).
9.35 — Консам леласуи радиошкола (эрсий меттала).
9.45 — «ДоттагӀий фазаш» (эрсий меттала).
17.10 — Передачий программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.11 — «Патриот» яха паланомурнах (нохчий меттала).
17.26 — Хальха ашараш (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гӀалгӀай меттала).

Хоттиеш

Тахан республике гӀолла Грозне кхоаллеиаш йоанаш, сихъа, малхбоалехьара секунда 3 — 8 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гӀолла 28 — 33. Грозне 31 — 33 градус йовхал а йолаш ха хила тарлу.

Кхоанен ломмен хьаца-Ӏуй морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, бе-бена оагӀонашкахьара секунда 3 — 7 метр сиха мух а болаш. фегара температура бийсашка 15 — 20, деношка 26 — 31 градус йовхал а йолаш ха латта мег.

МЕТЕОСТАНЦИ.

КАГИРХОЙИ МЕХКАРИЙИ!

№ 4 йолча Грозненски профессионально - технически училище 1980—1981 дешара шера дешархой деша дӀачуэцилга

ДӀАХОЙТ

8—10 класс чакхъяьккхараш.
Дешара ха 1—3 шу,
Укх професех:

1. **Мехкадьттан гаш йоаккхача скважинаш эксплуатацион разведочни бурув тохача бурильщика гӀонча.**
2. **Буровойнта гӀулакх деш вола электромонтер.**
3. **Электрогазосварщик.**
4. **Слесарь-авторемонтник.**
5. **Химически анализа лаборант.**
6. **Топограф-геодезист.**
7. **Плиточник-отделочник - штукатур.**

Училище кийчъю «Грознефть» объединенена кадраш. Деша багӀача хана дешархой Ӏалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачаца, учебникашца, общежитеца. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагӀа доагӀача юкъарча алапех 33 процент кара дӀател. Училища деша вагӀаш яьккха ха къахьегама стажана дӀалоархӀ. Дешар хьекаш ба юкъера технически лакхерех образовани йола мастераш. Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебовлаш дӀалуш бола экзаменаш толаме дӀаенна а болча кагирхошта юкъера образовани якхарах дола аттестати профессегӀа разряд енна дола аттестати дӀалу. Училища чакхъяьккхараш шоай специальностагӀа городе Грозне болх бе дӀахьожабу.

Училище деша отта безам болчар училища директора цӀерагӀа хьачудала деза ер документаш:
Заявлени,
Образоване хьакъехьара тешал е аттестат,
вахача моттигера справка,
воьче хаиах дола тешал е паспорт,
3х4 размер 6 фотокарточка.

Документаш хьачуийзу хӀара денна Ӏуйрийна 8 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца.

Занятеш дӀайолалу 1980 шера 1 сентябре.
Хьайсара доттагӀий! Тхо училище деша отта!

Из чакхъяьккхачул тӀехьагӀа оашош хержача специальностагӀа йоккха говзал йола болхлой хургда шоах. хӀаьта юкъера образовани а хургья шун.

Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок, ГПТУ-4. Автобусеш № 13, 24, 25, трамвай № 5, «12 участок» яхача уж соцача кхи[illegible].

КАГИРХОЙИ МЕХКАРИЙИ!

№ 10 йолча грозненски технически училища

ДӀАКХАЙКАДУ

1980—1981 дешара шера дешархой укх специальностех дӀаэцаш хилар:

1. **Кулг-кара сварка еш бола электросварщикаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди — 76 сом.
Советски эскарера мукъабаьнараштa—105 сом.
2. **Газосварочни балхаш де Ӏоме а беш центральни отопленe, водоснабжене, газоснабжене монтаж еш бола слесараш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди — 76 сом.
Советски эскарера мукъабаьнараштa — 105 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха — 2 шу.
3. **Слесараш вентиляционникаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди — 76 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха 2 шу.
4. **Изолировщикаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
5. **Каменщикаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 8—10 класс.
6. **Юртара гӀишлошъю мастераш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди — 30 сом.
7. **Архитектурно-гӀишлой профиль йола светчикаш-чертежникаш.**
Дешара ха 1.5 шу. Образовани 10 класс. Стипенди — 76 сом.
8. **Технически оборудованена монтаж ю слесараш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди — 76 сом.

Училища адрес: 364007, г. Грозный, Заводской район, Социалистически улице, 40, ТУ-10.
Телефон: 2-61-03.
Училище ва йиш я трамвайца №№ 3, 5 «Двухэтажки» яхача кхачалца.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партий вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; цискьой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарей, ереи, шоаттен деношка

СФ00290. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3923.